

Årlig redovisning av verksamheten 2022

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Rapport 2023:5 Årlig redovisning av verksamheten 2022 – Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Författare	Eva Asmar och Serine Gunnarsson
DNR	801-2953-2023
ISBN	978-91-89339-89-7
Upplaga	Enbart digital upplaga

© Länsstyrelsen Östergötland 2023

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3, 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Förord

Sedan 2005 har Länsstyrelsen Östergötland haft ett nationellt uppdrag att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Ett arbete som under 2022 tagit steget in i en ny era genom inrättandet av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (härefter NCH). Genom inrättandet av NCH har förutsättningarna för Länsstyrelsen Östergötland att arbeta mot målet – att ingen individ ska utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck – förbättrats.

NCH ska i enlighet med förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck bidra till ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på nationell, regional och lokal nivå.

Inrättandet av NCH möjliggör för Länsstyrelsen Östergötland att samla olika förmågor och erfarenheter, vilket är en av flera essentiella nycklar för att nå framgång i arbetet med att förebygga och bekämpa ett komplext samhällsproblem.

För att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck finns mycket kvar att göra. Det är ett arbete som hela samhället behöver ta ansvar för tillsammans. Ett arbete där Länsstyrelsen Östergötland, genom NCH, ska vara en ledstjärna.

Carl Fredrik Graf
Landshövding

Sandra Petersson
Avdelningschef

Innehåll

Förord	2
Innehåll	3
Sammanfattning	5
1. Inledning	7
Bakgrund	7
Definitioner	8
Regeringsuppdrag	8
2. NCH:s organisering.....	9
Ny förordning	9
Ny avdelning inrättas.....	9
Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck	11
3. Förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck	12
Slutredovisning av uppdraget.....	13
4. Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet	14
Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet.....	14
Informationssatsning om det rättsliga skyddet vid hedersrelaterad brottslighet	15
5. Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstymning av flickor och kvinnor	17
Kunskapshöjande insatser och utvecklade arbetsätt	17
Informationsinsatser.....	18
6. Regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck.....	19
Nationell samordning	19

Genomförande 2022	19
7. Stödtelefon för yrkesverksamma	21
Statistik över inkomna samtal.....	21
Identifierade mönster i samtalen	29
Utvecklingsområden för stödtelefonen	32
8. Webbaserat stöd för yrkesverksamma	33
Webbplatsen Hedersförtryck.se	33
Sociala medier	34
Mediegenomslag.....	34
9. Stöd till länsstyrelser	35
Länsstyrelsernas nätverk	35
Länsövergripande utbildningsinsatser	35
Utvärdering av insatser	36
10. Stöd till yrkesverksamma	38
Utbildningsinsatser.....	38
Andra stödjande insatser	39
11. Myndighetssamverkan.....	40
Myndighetsnätverket.....	40
Samverkan med myndigheter	41
12. Annat arbete inom området.....	48
Remissvar.....	48
Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck.....	48
Nationell kartläggning om bortförda personer i en hederskontext under 2022	49
Utredningen En uppväxt fri från våld	50
Referenser	51
Bilaga 1. Ekonomisk redovisning	55

Sammanfattning

Den 1 oktober 2022 ikraftträdde förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. I enlighet med förordningen inrättades ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (härefter NCH). NCH:s övergripande funktion och ansats genomsyras av uppgifterna som beskrivs i förordningen. NCH ska stödja och bidra till ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på nationell, regional och lokal nivå. Sammantaget ska NCH:s arbete bidra till ett samhälle där ingen individ utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, oavsett uttrycksform.

Under våren 2022 slutredovisades *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*. I redovisningen beskrivs bland annat hur organisationen kan utformas för att omhänderta uppgifterna i uppdraget på ett ändamålsenligt sätt.

Under året pågick även ett fortsatt arbete med tilldelade regeringsuppdrag:

- *Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet*
- *Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor*
- *Regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck*

Uppdragen ska bland annat bidra till förebyggande och kunskapshöjande insatser samt utvecklade arbetssätt för professioner som i sitt arbete möter individer som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Till den nationella stödtelefonen, som etablerades i mars 2014, inkommer främst samtal från yrkesverksamma som är i behov av rådgivning i ärenden som innefattar eller misstänks innefatta hedersrelaterat våld och förtryck. Under perioden mars 2014 till och med 31 december 2022 har stödtelefonen mottagit samtal gällande 5 688 ärenden, vilket omfattar 6 625 utsatta personer varav minst 58 procent rör barn under 18 år. Under 2022 noterades det högsta antalet bortförda personer sedan stödtelefonen etablerades. Med utgångspunkt i förordningens uppgifter kommer NCH vidareutveckla, tillvarata, utvärdera och förvalta den information som löpande inkommer från yrkesverksamma på ett för verksamheten ändamålsenligt och kvalitetshöjande sätt.

Genom webbplatsen hedersfortryck.se bistår NCH med kunskap riktad till olika yrkesgrupper samt med information om stöd till utsatta. I samverkan med och via länsstyrelsernas nätverk har länsövergripande utbildningsinsatser genomförts för att nå ut till regionala och lokala aktörer på ett mer effektivt och sammanhållet sätt. Insatser för yrkesverksamma sker även i samverkan med andra myndigheter samt genom riktade utbildningsinsatser till enskilda kommuner och regioner. Utöver utbildningsinsatser utgörs stöd till yrkesverksamma av informationskampanjer och NCH:s framtagna kunskap- och metodstöd.

Inom ramen för NCH:s verksamhet har nationella myndigheter erhållit stöd i form av kompetenshöjande insatser. Samverkan mellan NCH och andra myndigheter sker även via Myndighetsnätverket. Övrig samverkan mellan NCH och andra myndigheter varierar i omfattning och utgår främst från specifika regeringsuppdrag.

Utöver arbete inom nämnda uppdrag genomfördes även ett antal andra insatser. NCH har bland annat lämnat remissyttranden och underlag till yttranden med fokus på den utsatta målgruppen. Under året lanserade NCH studien *Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*. Syftet var att anlägga ett socialt investeringsperspektiv på insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Under 2022 påbörjades ett arbete med en uppföljning av den nationella kartläggning om bortförda personer i en hederskontext som genomfördes 2020. Kartläggningen riktar sig till samtliga kommuner i Sverige för att undersöka kommunernas kännedom om bortförda personer i en hederskontext. Syftet är bland annat att få en bild av befintliga rutiner och aktuell samverkan avseende ärenden på området samt identifiera ytterligare verktyg som kan vara till stöd för yrkesverksamma som möter målgruppen.

Regeringen beslutade i april 2021 om att tillsätta utredningen *En uppväxt fri från våld* för att ta fram en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. NCH har, genom en förordnad expert, bidragit i utredningsarbetet främst genom att lyfta den utsatta målgruppens perspektiv i olika frågeställningar kopplat till hela kedjan av samhällsinsatser – från det förebyggande arbetet till att tillgodose utsatta barns rätt till skydd, stöd och behandling ur ett långsiktigt och hållbart perspektiv.

Utgångspunkten och den fortsatta inriktningen för NCH:s arbete är att i samverkan med andra myndigheter och samhällsaktörer, utifrån förordningen, verka för ett stärkt förebyggande, strategiskt och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

1. Inledning

I denna rapport redovisas arbetet vid Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (härefter NCH) för verksamhetsåret 2022. Arbetet har präglats av den organisationsförändring som skett med anledning av inrättandet av NCH samt förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Bakgrund

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft flertalet nationella uppdrag från regeringen om att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdragen har bland annat omfattat utveckling av kunskaps- och metodstöd samt spridning och implementering av kunskap inom hedersrelaterat våld och förtryck till en rad olika aktörer.

Under perioden 2014 till och med 30 september 2022 bedrevs arbetet av Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Nationella kompetensteamet hade i uppdrag att samordna och stödja arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor samt att bistå med kunskap inom området. Ett par centrala uppdrag som sedan länge är en del av den ordinarie verksamheten har varit att driva en nationell stödtelefon för yrkesverksamma¹ samt att tillhandahålla en webbplats med webbaserat stöd till yrkesverksamma.² Inom ramen för den ordinarie verksamheten har även ingått att ge stöd i form av kompetenshöjande insatser till länsstyrelser, nationella myndigheter samt yrkesverksamma.

I samband med att verksamheten blev permanent under 2021 gavs Nationella kompetensteamet i uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.³ Uppdraget, som beskrivs närmare i kommande kapitel, utgick från rekommendationerna som Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ingav till regeringen i sin utvärdering av Nationella kompetensteamets arbete.⁴ Rekommendationerna till regeringen innefattade bland annat att verka för en ökad tillgång till kunskapsstöd och stärkt kunskapsstyrning när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck inrättades den 1 oktober 2022 vid Länsstyrelsen Östergötland i enlighet med förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.⁵

¹ Läs mer om den nationella stödtelefonen för yrkesverksamma i kapitel 7.

² Webbplatsen är följande: www.hedersfortryck.se

³ Regeringsbeslut A2020/02708/JÅM

⁴ Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, *Strukturer för stöd. Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*, Rapport 2020:8.

⁵ SFS 2022:1345

Definitioner

NCH

I rapporten används genomgående benämningen NCH även i relation till det arbete som dåvarande *Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck* genomförde fram till och med 30 september 2022. Detta för att underlätta läsningen.

Hedersrelaterat våld och förtryck

I NCH:s uppdrag att förebygga och bekämpa *hedersrelaterat våld och förtryck* ingår även olika uttrycksformer såsom *barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor*. När begreppet hedersrelaterat våld och förtryck används i rapporten innefattas således barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor i dess innebörd. Det innefattar även andra uttrycksformer som exempelvis omvändelseförsök, bortföranden och uppfostringsresor i en hederskontext.

Den utsatta målgruppen

När det i rapporten talas om *den utsatta målgruppen* åsyftas barn, unga och vuxna som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive alla dess uttrycksformer.

Regeringsuppdrag

Länsstyrelsen Östergötland har under 2022 haft följande uppdrag:

- *Nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*⁶
- *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*⁷
- *Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighets*
- *Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor*⁹
- *Regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck*¹⁰

Uppdragen har genomförts i samverkan eller samråd med flertalet myndigheter och externa aktörer, i enlighet med respektive uppdragsdirektiv. Närmare beskrivningar av uppdragen ges i respektive kapitel.

⁶ Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis)

⁷ Regeringsbeslut A2020/02708/JÄM

⁸ Regeringsbeslut A2020/02649/JÄM

⁹ Regeringsbeslut A2021/01029

¹⁰ Regeringsbeslut Fi2020/02647 m.fl. Se bilaga 1.

2. NCH:s organisering

Ny förordning

Den 1 oktober 2022 ikraftträdde en ny förordning, *förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*.¹¹ Den 1 oktober 2022 inrättas därmed ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland, i enlighet med förordningen.¹²

NCH är en del av Länsstyrelsen Östergötlands verksamhet, vilket är en statlig förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen enligt 12 kap. 1 § regeringsformen (1974:152). Utgångspunkt och avgränsning för NCH:s verksamhet utgörs av den nya förordningen samt aktuella regeringsuppdrag. NCH:s upptagningsområde är nationellt.

NCH:s övergripande funktion och ansats tar sin utgångspunkt i 2 § i förordningen om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck:

2 § Centrumet ska stödja och bidra till ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på nationell, regional och lokal nivå.

Paragrafens lydelse genomsyrar de åtta uppgifter som beskrivs i 3 § i förordningen. Tillsammans anger dessa uppgifter ramarna för NCH:s verksamhet.

NCH:s arbete riktar sig i första hand till myndigheter och verksamheter på nationell, regional och lokal nivå. Därtill hör även yrkesverksamma som i sitt arbete kommer i kontakt med eller har i uppdrag att arbeta med frågor som direkt berör den utsatta målgruppen.

I NCH:s roll ingår också att bidra till ett långsiktigt och förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck förankrat i tillgängligt kunskapsunderlag och beprövad erfarenhet.

Genom en årlig redovisning till Arbetsmarknadsdepartementet enligt 4 § i förordningen beskriver NCH det arbete som genomförts under det gångna verksamhetsåret. Vid den årliga redovisningen ska NCH redovisa en analys av verksamhetens resultat och effekter.

Ny avdelning inrättas

Den 1 oktober 2022 skedde en organisationsförändring inom Länsstyrelsen Östergötland och en ny avdelning inrättades. Verksamheten inom NCH följer bland annat av den nya förordningen. Arbetet med NCH:s organisering och utveckling av

¹¹ SFS 2022:1345

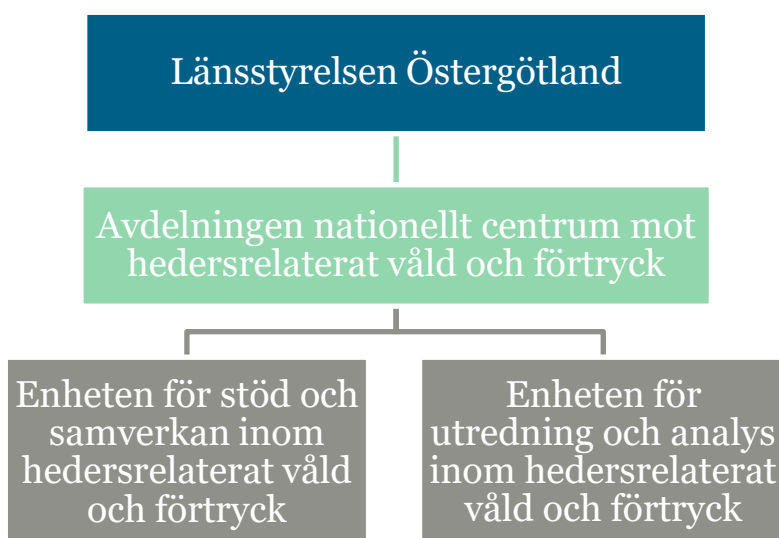
¹² Förordningen utfärdades den 7 juli 2022.

verksamheten sker parallellt med övriga tilldelade uppdrag, vilka beskrivs närmare i kommande kapitel.

Utveckling samt uppbyggnad av NCH:s organisering, såväl internt som externt, har pågått sedan 2021. Detta utifrån uppdraget att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.¹³ Uppdraget slutredovisades¹⁴ i maj 2022 och beskrivs närmare i kommande kapitel¹⁵.

Den nya avdelningens strukturella uppbyggnad utgår ifrån förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, i vilken framgår vilka behov som ska ligga till grund för hela det interna och externa arbetet. Länsstyrelsen fattade beslut om att den nya avdelningen skulle bestå av en avdelningschef och två enhetschefer. Den nya avdelningen består därmed av två enheter; Enheten för stöd och samverkan och Enheten för utredning och analys, inom hedersrelaterat våld och förtryck.

Figur 1 Organisationsstruktur från och med den 1 oktober 2022

Avdelningschef och en enhetschef tillträdde under hösten 2022 och ytterligare en enhetschef i januari 2023. Utifrån en behovsinventering utökades befintliga kompetenser inom avdelningen bland annat med utredare med juridisk bakgrund samt andra kompetenser anpassade till uppgifterna i förordningen. En inventering kommer fortsatt att genomföras under 2023 för att förstärka och komplettera verksamheten med ytterligare förmågor och kompetenser.

¹³ Regeringsbeslut A2020/02708/JÄM

¹⁴ Länsstyrelsen Östergötland, *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck – Slutredovisning (A2020/02708/JÄM)*, Rapport 2022:18.

¹⁵ Se kapitel 3.

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

I samband med regeringsuppdraget att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck fördes en dialog mellan Arbetsmarknadsdepartementet och Länsstyrelsen Östergötland om att se över namnfrågan för det nya NCH. Namnet beslutades av regeringen i och med ikraftträdandet av förordning om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck¹⁶. Den 1 oktober 2022 invigdes därmed Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland.

¹⁶ SFS 2022:1345

3. Förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft flertalet nationella uppdrag från regeringen om att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Inom ramen för detta arbete har NCH samverkat med åtskilliga nationella myndigheter och länsstyrelser samt gett stöd och vägledning på generell nivå till yrkesverksamma som i sin verksamhet hanterar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Det har vidare skett ett målmedvetet arbete för att förbättra situationen för de barn, unga och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, oaktat uttrycksform.

Under 2020 utvärderades arbetet av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys¹⁷, på uppdrag av regeringen. Syftet med utvärderingen var att ge regeringen underlag inför beslut om ett permanent nationellt sektorsövergripande uppdrag i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. I december 2020 mottog Länsstyrelsen Östergötland *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*¹⁸. Uppdraget utgick ifrån de rekommendationer som Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ingav till regeringen i sin utvärdering¹⁹ av dåvarande Nationella kompetensteamets arbete. Utvärderingen har utgjort ett viktigt underlag i det interna arbetet med att vidareutveckla verksamheten inom NCH, exempelvis vad avser den nationella stödtelefonen, utbildningsverksamheten samt stödet till nationella myndigheter och länsstyrelser.

Regeringens intention med att inrätta ett nationellt kompetenscentrum synes ha varit att NCH fortsatt ska stödja statliga myndigheter, kommuner och regioner i arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Detta genom att utveckla ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete på nationell, regional och lokal nivå. Bakgrunden till detta utgörs bland annat av ny lagstiftning inom aktuellt område. Vidare har det identifierats behov av att öka kunskapen bland yrkesverksamma inom sakområdet samt att förbättra information om stödinsatser på nationell nivå till personer som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Den i utvärderingen²⁰ föreslagna uppdelningen i en nationell strategisk del och en regional/lokal del inryms båda i NCH:s uppdrag. Ett exempel på att NCH arbetar strategiskt på nationell, regional och lokal nivå utgörs av arbetet med utvecklingen av

¹⁷ Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, *Strukturer för stöd. Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*, Rapport 2020:8.

¹⁸ Regeringsbeslut A2020/02708/JÄM

¹⁹ Regeringsbeslut A2020/02708/JÄM

²⁰ Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, *Strukturer för stöd. Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*, Rapport 2020:8

regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck.²¹

Slutredovisning av uppdraget

En central del i uppdraget har utgjorts av en översyn kring hur organisationen behöver utformas för att omhänderta uppdraget på ett ändamålsenligt sätt. Utvecklingen av organisationen innefattade frågor kring NCH:s organisatoriska tillhörighet och struktur, roll och ansvarsfördelning inom organisationen. Här inbegreps även NCH:s roll och mandat i förhållande till andra myndigheter och aktörer som arbetar med dessa frågor inom området.

Av *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*²² framgår att ett flertal samverkansmyndigheter²³ skulle bistå Länsstyrelsen Östergötland i planeringen av NCH:s verksamhet. De i uppdraget inskrivna myndigheterna har bidragit med såväl kunskap och perspektiv som erfarenheter utifrån sina respektive ansvarsområden. Vidare har synpunkter i arbetet även inhämtats från övriga länsstyrelser samt andra myndigheter och externa aktörer²⁴.

I slutredovisning av uppdraget har Länsstyrelsen Östergötland lämnat förslag på hur uppgifterna i uppdraget kan utformas, omhändertas och utvecklas. Uppdraget slutredovisades²⁵ i maj 2022.

²¹ Se kapitel 7 för en närmare beskrivning av NCH:s arbete med utveckling av regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck.

²² Regeringsbeslut A2020/02708/JÅM

²³ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Migrationsverket, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Skolverket, Åklagarmyndigheten och Utrikesdepartementet.

²⁴ Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Delegationen mot segregation, Jämställdhetsmyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Myndigheten för stöd till trossamfund, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Enheten för civilrättsliga och konsulära ärenden vid UD, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) och Sveriges Kommuner och Regioner.

²⁵ Länsstyrelsen Östergötland, *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck – Slutredovisning (A2020/02708/JÅM)*, Rapport 2022:18.

4. Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet

NCH har sedan 2021 haft ett *Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet*²⁶. Enligt aktuellt uppdrag ska NCH samordna de gemensamma myndighetsinsatserna som beskrivs i uppdraget. Detta för att främja tillämpningen av de nya bestämmelser mot hedersrelaterad brottslighet som trädde i kraft den 1 juli 2020 om barnnäktenskapsbrott och utreseförbud samt en straffskärpningsgrund där motivet för brottsligheten ska ha varit att bevara eller återupprätta heder. Även könsstympling av flickor och kvinnor kommer att beröras särskilt då det är ett centralt hedersrelaterat brott som finns angivet i utreseförbudet. Arbetet med uppdraget utgår ifrån regeringens definition av hedersrelaterad brottslighet²⁷.

De i uppdraget inskrivna samverkansmyndigheterna är följande:

- Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum vid Linköpings universitet
- Brottsoffermyndigheten
- Polismyndigheten
- Skolverket
- Socialstyrelsen
- Åklagarmyndigheten

Därtill har Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden vid Utrikesdepartementet haft en samrådande roll inom uppdraget.

Uppdraget består av två delar, dels framtagandet av en myndighetsgemensam vägledning, dels en tillhörande informationsatsning. Dessa delar beskrivs närmare nedan.

Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet

Under framtagandet av *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet*²⁸ har ett omfattande arbete bedrivits tillsammans med samverkande myndigheter²⁹. Syftet med vägledningen är att förhindra och förebygga att barn lämnar landet för att giftas bort, könsstympas eller utsätts för olika former av

²⁶ Regeringsbeslut A2020/02649/JÄM

²⁷ Prop. 2019/20:131, *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*.

²⁸ Länsstyrelsen Östergötland, *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet – Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård*, Rapport 2022:23.

²⁹ Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum vid Linköpings universitet, Brottsoffermyndigheten, Skolverket, Socialstyrelsen, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

hedersrelaterat våld eller tvång. Vägledningen riktar sig till personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och polis. Vägledningen belyser hela samverkanskedjan mellan berörda myndigheter, både gällande det förebyggande arbetet och den transnationella dimensionen.

Under 2022 har processen med att färdigställa vägledningen varit central. Arbetet har utgjorts av ett nära samarbete och fortlöpande kontakter med samverkande myndigheter. Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen tagit fram underlag till och kvalitetssäkrat de delar av vägledningen som rör socialtjänst samt hälso- och sjukvård.

Vid bearbetning och revidering av vägledningen, ett arbete som NCH har ansvarat för, var utgångspunkten respektive myndighets perspektiv och kompetens inom de områden som vägledningen berör. Myndigheternas perspektiv och synpunkter har tagits i beaktande och genomsyrar därmed vägledningens utformning och innehåll.

En utmaning i arbetet har varit att omhänderta samtliga samverkande myndigheters synpunkter och reflektioner och sammanfoga innehållet i vägledningen till en helhet. Vid bearbetning av vägledningen har det varit av vikt att förhålla sig till respektive myndighets juridiska ramar och förutsättningar samt gällande lagar och förordningar.

Vägledningen ska vara ett metodstöd och därmed underlätta för yrkesverksamma att samverka med andra aktörer, i synnerhet i arbetet att förebygga och bekämpa hedersrelaterad brottslighet. För att inhämta berörda professioners synpunkter på vägledningens innehåll remitterades denna till delar av de berörda yrkesgrupperna.

Lansering och spridning av den myndighetsgemensamma vägledningen

Den myndighetsgemensamma vägledningen och tillhörande informationskampanj (som redogörs för närmare nedan) lanserades i juni 2022 vid en nationell spridningskonferens med cirka 600 deltagare. Vägledningen och informationskampanjen lanserades enbart digitalt. Vägledningen har även spridits till relevanta aktörer och yrkesverksamma samt via NCH:s befintliga interna och externa nätverk.

I samband med spridningskonferensen uppmärksammades vägledningen av riksmidia, samt i viss mån även utomeuropeiska kanaler.

Utvärdering

NCH har genomfört en utvärdering av arbetet med uppdraget. I samband med utvärderingen uppkom frågan om en revidering av vägledningen kommer att bli aktuell framöver, bland annat utifrån ny lagstiftning på området. NCH har inte gjort någon fördjupad analys av implementeringen av vägledningen då det inte varit del i uppdraget. Det framgick dock av utvärderingen att ett sådant behov kan förekomma.

Informationssatsning om det rättsliga skyddet vid hedersrelaterad brottslighet

Informationssatsningen har genomförts tillsammans med Brottsoffermyndigheten och i nära samarbete med Skolverket, Socialstyrelsen, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Det huvudsakliga syftet med informationssatsningen har varit att ta fram riktad information till olika målgrupper. Målgruppen för

informationssatsningen är främst yrkesverksamma inom skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt polis. Dessa yrkesgrupper berörs även av den ovan beskrivna myndighetsgemensamma vägledningen. Informationssatsningen riktar sig vidare till övriga yrkesverksamma som i sitt arbete möter den utsatta målgruppen. Utöver yrkesverksamma är informationssatsningen avsedd för barn och unga som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck samt deras anhöriga och vänner.

Arbetet med informationssatsningen har varit omfattande då denna riktade sig mot flera olika målgrupper. Viss information, inom ramen för insatsen, översattes även till tio olika språk. Informationssatsningen publicerades i sociala medier, radio, på storbildstavlor i hela landet och i kollektivtrafik i Stockholm, Göteborg och Malmö. Det togs även fram budskap riktade specifikt till hbtq-personer liksom ett särskilt stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning³⁰.

De samverkande myndigheterna har haft en viktig roll i arbetet där de bistått med kunskap och erfarenheter samt spridit kampanjen i respektive myndighets existerande kanaler till berörda yrkesverksamma. Spridning av kampanjen har även skett via myndigheternas webbplatser och sociala medier samt i olika nyhetsbrev. Även andra aktörer har bistått i spridningen. Som exempel har Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning spridit informationen om det särskilda stöd materialet till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning.

Informationskampanjen pågick under två perioder, dels fyra veckor i juni dels två veckor i augusti 2022. Dessa perioder valdes ut för att sammanfalla med skolavslutning till sommaren och i samband med skolstart till hösten. Material kopplat till informationssatsningen finns samlat på NCH:s webbplats.³¹

Uppdraget slutredovisas till Arbetsmarknadsdepartementet i juni 2023.

³⁰ Länsstyrelsen Östergötland, *Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*, 2022.

³¹ <https://www.hedersfortryck.se/publikationer/informationsmaterial-om-det-rattsliga-skyddet-mot-hedersrelaterad-brottslighet/>

5. Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor

Under 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten tillsammans med NCH i *Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor*³².

Jämställdhetsmyndigheten ska samordna, bidra till erfarenhetsutbyte och följa upp det arbete mot könsstämpning av flickor och kvinnor som bedrivs av myndigheter. Samordningen, erfarenhetsutbytet och uppföljningen ska planeras gemensamt med NCH. I enlighet med uppdragsbeskrivningen ska en rad andra inskrivna myndigheter³³ bidra till erfarenhetsutbyte och uppföljning respektive lämna synpunkter och bidra med kunskap.

Jämställdhetsmyndigheten ska tillsammans med NCH planera och genomföra kunskapshöjande insatser och utvecklade arbetssätt för professioner inom Socialstyrelsen, Migrationsverket, Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Den andra delen i uppdraget består av att gemensamt planera och genomföra informationsinsatser.

NCH ska stödja, samordna och bistå inskrivna myndigheter i uppdraget med såväl kunskapshöjande insatser som att utveckla de arbetssätt som av myndigheterna bedöms möjliga att genomföra. Inom ramen för uppdraget ingår även att planera för och genomföra informationsinsatser i samverkan med övriga länsstyrelser. Uppdraget, som består av två delar, beskrivs närmare i årsrapporten *Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten 2021*³⁴.

Kunskapshöjande insatser och utvecklade arbetssätt

NCH ska stödja Jämställdhetsmyndigheten med att samordna och genomföra kunskapshöjande insatser om könsstämpning. I ett första steg har de samverkande myndigheterna³⁵ kartlagt behovet av kunskapshöjande insatser och utvecklade arbetssätt inom sina ansvarsområden. Myndigheterna har genomfört kunskapshöjande insatser internt. Detta är ett arbete som fortfarande pågår och som kommer att beskrivas i NCH:s slutrapport i uppdraget, samt redovisas i Jämställdhetsmyndighetens slutrapport.

Under 2021 upprättades bland annat en plan för arbetet och respektive samverkande myndighets målbild samlades in, utifrån uppdragsbeskrivningen avseende kunskapshöjande insatser, utvecklande arbetssätt och informationssatsning.

³² Regeringsbeslut A2021/01029

³³ Socialstyrelsen, Migrationsverket, Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Myndigheten för stöd till trossamfund, Länsstyrelserna och Statens skolverk. Synpunkter ska inhämtas från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Brottsförebyggande rådet, Myndigheten för delaktighet, Domstolsverket, Sveriges Kommuner och Regioner samt Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden på Utrikesdepartementet.

³⁴ Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport. Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten 2021*, Rapport 2022:6.

³⁵ Socialstyrelsen, Migrationsverket, Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Myndigheterna³⁶ har bland annat sett över vilka behov som finns inom respektive verksamhet för att därefter utgå ifrån en gemensam målbild i arbetet med uppdraget. Arbetet med behovsinventeringar gällande kunskapshöjande insatser har genomförts internt vid respektive myndighet. NCH följer fortlöpande de samverkande myndigheternas arbete och processer.

Informationsinsatser

NCH ska tillsammans med andra myndigheter³⁷ gemensamt planera och genomföra informationsinsatser riktade till flickor och kvinnor som kan ha blivit utsatta eller riskerar att utsättas för könsstypning, deras närstående samt yrkesverksamma som möter gruppen, till exempel inom elevhälsa och förskola.

Insatserna ska genomföras i samverkan med övriga länsstyrelser. Synpunkter och kunskap ska även inhämtas från andra myndigheter³⁸. Informationsinsatserna är riktade till flickor och kvinnor som kan ha blivit utsatta eller riskerar att utsättas för könsstypning, deras närstående samt yrkesverksamma som möter målgruppen. Syftet med insatserna är att öka kunskapen om brottet könsstypning samt att få fler flickor och kvinnor som utsatts för könsstypning att söka vård.

På uppdrag av NCH har en extern aktör genomfört en målgruppsanalys som innefattade intervjuer med utsatta och anhöriga till utsatta samt med yrkesverksamma. Målgruppsanalysen, som delvis ligger till grund för arbetet med de kommande informationsinsatserna, kommer att presenteras närmare vid slutredovisningen av uppdraget. Baserat på målgruppsanalysen har ett antal rekommendationer och strategiska riktlinjer för utåtriktad kommunikation tagits fram.

Informationsinsatserna riktas till den utsatta målgruppen och deras anhöriga för att öka medvetenheten om att vård och stöd finns, om barns rättigheter samt att könsstypning utgör en brottslig handling.

Under hösten 2022 har arbetet med informationsinsatserna bestått i att, tillsammans med samverkansmyndigheterna, genomföra olika aktiviteter för att diskutera och inhämta synpunkter kopplat till utformning och genomförande av informationsinsatserna. I detta arbete har även länsstyrelserna involverats. Lansering av informationsinsatserna planeras till augusti 2023.

En delredovisning³⁹ av uppdraget ingavs i februari 2022. I delredovisningen redogörs för det arbete som genomfördes under 2021. Uppdraget ska slutredovisas till Arbetsmarknadsdepartementet i september 2023.

³⁶ Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Myndigheten för stöd till trossamfund och Rättsmedicinalverket.

³⁷ Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Myndigheten för stöd till trossamfund.

³⁸ Statens skolverk, Myndigheten för delaktighet, Brottsförebyggande rådet och Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden på Utrikesdepartementet.

³⁹ Länsstyrelsen Östergötland, *Nationella kompetensteamet – Delredovisning av uppdrag att förebygga och bekämpa könsstypning av flickor och kvinnor*, Rapport 2022:7.

6. Regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2022 har NCH haft i uppdrag att fortsatt utveckla *Regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck*⁴⁰. I uppdraget ingår även att fördela medel för detta ändamål. Liksom tidigare år ska arbetet utvecklas mot bakgrund av de utvärderingar som gjorts av arbetet hittills.

Det långsiktiga målet med resurscentrasatsningen (RC) är att bidra till att uppnå målsättningarna i den *Nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*⁴¹, som även omfattar hedersrelaterat våld och förtryck. I länsstyrelsernas uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor ingår att fortsätta stödja utvecklingen av regionala resurscentra på några platser i landet, i enlighet med tidigare regeringsbeslut.⁴²

Nationell samordning

NCH samordnar arbetet med att utveckla regionala resurscentra genom:

- att bistå med övergripande samordning av uppdraget,
- att stödja länen i deras arbete med att utveckla regionala resurscentra och erbjuda kompetensförsörjning kring hedersrelaterat våld och förtryck,
- att bidra till likvärdig utveckling av resurscentraverksamheterna,
- att sprida goda erfarenheter och arbetssätt till andra aktörer som har för avsikt att starta liknande verksamheter.

RC-satsningen syftar till att skapa goda förutsättningar på regional nivå för att individer som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck ska få tillgång till professionellt och anpassat stöd och hjälp av god kvalitet.

Genomförande 2022

Under året har NCH i egenskap av nationell samordnare fortsatt arbetet med att stödja de fyra län – Dalarnas län, Skåne län, Västernorrlands län samt Västmanlands län – som sedan 2021 uppburit medel från NCH för att utveckla regionala resurscentra i sina respektive län. Länsstyrelserna i dessa län påbörjade sitt arbete under hösten 2021 och har sedan dess fortsatt arbetet med att framför allt utreda och skapa förutsättningar för att kunna inrätta regionala resurscentra i samverkan med

⁴⁰ Regeringsbeslut Fi2020/02647 m.fl. Se bilaga 1.

⁴¹ Skr. 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*.

⁴² Regeringsbeslut Fi2020/00609 m.fl. Se bilaga 1.

relevanta myndigheter och aktörer i länet. En utgångspunkt i arbetet har varit att tillvarata tidigare erfarenheter från de län som ingick i RC-satsningen under pilotåren 2018–2020⁴³. Under senare delen av 2022 påbörjades NCH:s förberedelser för att utlysa medel till ytterligare län som kommer att ges möjlighet att under 2023 ansöka om att påbörja arbetet med att utveckla regionala resurscentra.

Som ett led i att förvalta tidigare erfarenheter från RC-satsningen samt bidra till fortsatt erfarenhetsutbyte mellan samtliga RC-län, har den nationella samordningen bjudit in till två gemensamma nätverksträffar under året. Vidare har även Origo, ett resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholms län, bjudits in som en permanent samverkansaktör i RC-nätverket. Syftet med nätverksträffarna har bland annat varit att identifiera aktuella behov hos RC-länen, exempelvis kring kompetenshögjande insatser. Ett sedan länge efterfrågat ämnesområde har varit att belysa och problematisera samhällskostnader i samband med insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Studien *Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*⁴⁴, som genomfördes på uppdrag av NCH och som publicerades i början av hösten 2022, presenterades och diskuterades vid höstens nätverksträff med RC-länen. Resultaten från studien är av relevans för det fortsatta arbetet med utvecklingen av regionala resurscentra, för såväl befintliga som kommande län i RC-satsningen.

Under året har den nationella samordningen prioriterat att erbjuda RC-länen utbildningsinsatser där det har funnits behov samt deltagit vid lärens egna konferenser kopplade till RC-satsningen. Nationella samordningen har även bistått i dialoger med lärens respektive arbets- och styrgrupper för att stötta det pågående förankringsarbetet. Ett par av de fyra länen har kommit så långt i etableringsfasen av projektet att den operativa verksamheten beräknas kunna startas upp till hösten 2023. Initialt kommer verksamheterna att kunna erbjuda stöd till yrkesverksamma som möter den utsatta målgruppen.

För att säkerställa att RC-verksamheterna har goda förutsättningar att arbeta ändamålsenligt och kunna följa upp sin verksamhet, har NCH undersökt behov av och möjligheten att vidareutveckla den uppföljningsmodell som färdigställdes under 2021. Uppföljningsmodellen består bland annat av ett verktyg för att registrera och sammanställa statistik över verksamhetens olika delar, vilket ska underlätta för verksamheten att identifiera utvecklingsområden. Under senare delen av hösten gav NCH en konsult i uppdrag att följa upp hur uppföljningsmodellen används av befintliga RC-verksamheter samt att undersöka utvecklingsmöjligheterna i modellen. Resultatet sammanfattades i en rapport.

I linje med förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck kommer den nationella samordningen fortsatt att stödja lärens utveckling av regionala resurscentra, bland annat med fokus på kunskapsstöd avseende hedersrelaterat våld och förtryck samt i frågor rörande samordning av insatser till utsatta.

En redovisning av resurscentrauppdraget i sin helhet inges till Arbetsmarknadsdepartementet i mars 2023.

⁴³ De län som ingick i RC-satsningen under pilotåren 2018–2020 var Gävleborgs län, Kronobergs län, Norrbottens län samt Västra Götalands län.

⁴⁴ Se kapitel 12 där studien beskrivs närmare.

7. Stödtelefon för yrkesverksamma

Den nationella stödtelefonen etablerades i mars 2014. Till stödtelefonen inkommer främst samtal från yrkesverksamma som är i behov av stöd och rådgivning på generell nivå i ärenden som innefattar eller misstänks innefatta hedersrelaterat våld och förtryck. Stödtelefonen är öppen helgfria vardagar mellan klockan 9.00 och 16.00 och bemannas av medarbetare inom NCH som har kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer men även erfarenhet av arbete inom olika verksamheter gentemot den utsatta målgruppen.

I stödtelefonen bistår medarbetare med kunskap, rådgivning och stöd på generell nivå kring barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Målsättningen är att ge yrkesverksamma verktyg i sitt arbete samt skapa förutsättningar för att såväl bemötande som bedömningar och insatser gentemot den utsatta målgruppen är ändamålsenliga, utifrån en förståelse för hederskontexten. Det stöd som ges i samtal till yrkesverksamma som i sin verksamhet hanterar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck är på generell nivå och det är inringaren som ansvarar för och fattar beslut i det enskilda ärendet.

Vid samtal till stödtelefonen som innefattar frågor som inte faller inom det kompetens- eller verksamhetsområde som förekommer inom NCH, hänvisas inringaren främst till externa aktörer. Hänvisning kan dock ske till andra personer inom NCH om efterfrågad kompetens inom ett område finns att tillgå internt. NCH bistår inte med vare sig stöd och vägledning i enskilda ärenden eller sakkunnigutlåtanden i exempelvis domstol.

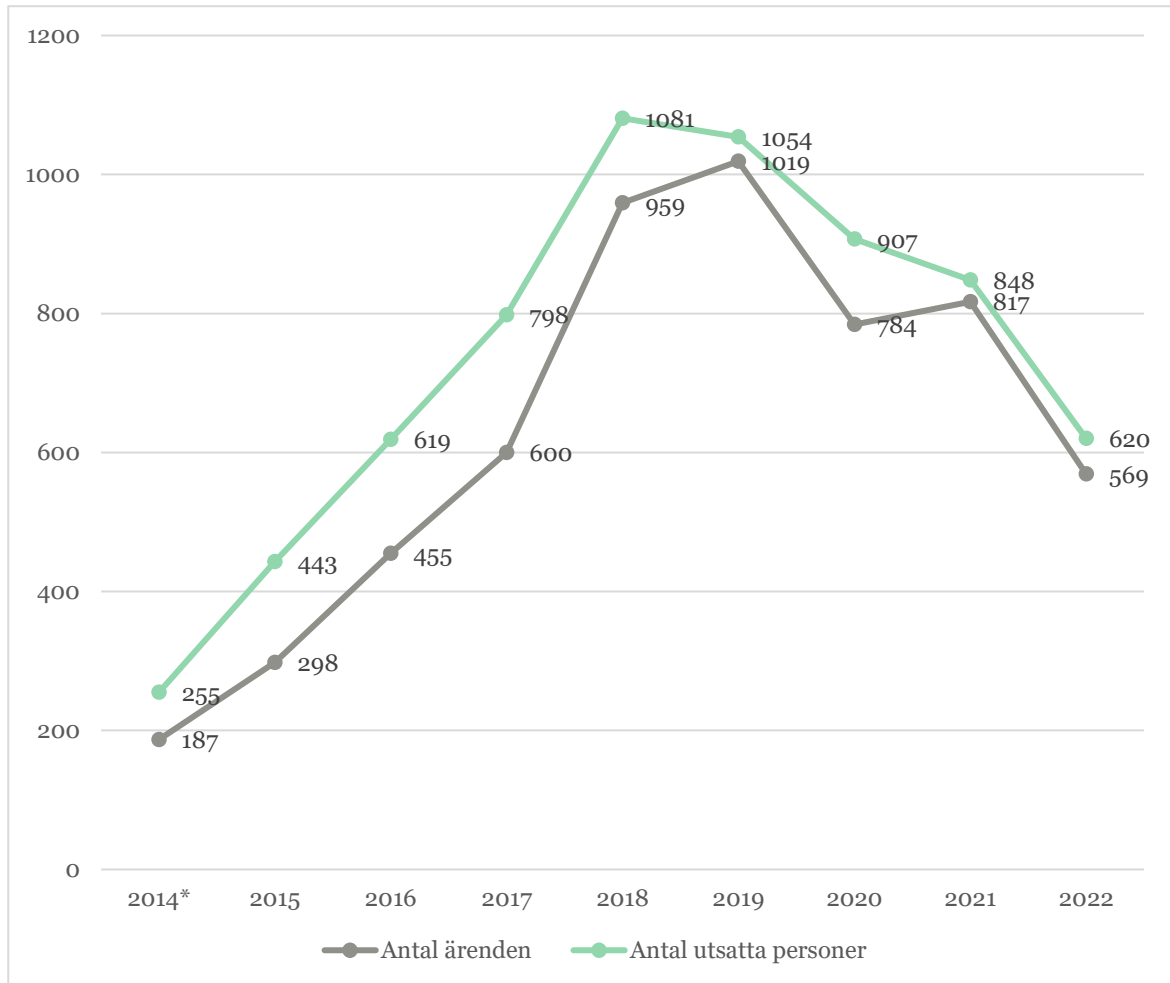
Inkomna samtal och dess innehåll används som underlag för att ta fram viss statistik. Statistiken innefattar bland annat de utsattas situation och identifierad utsatthet men även de utsattas kön och ålder samt identifierade förövare.

Statistik över inkomna samtal

I detta avsnitt presenteras 2022 års statistik från stödtelefonen. Statistiken återspeglar enbart de ärenden samt den information som framkommer i samtalen och ger därför inte en helhetsbild av vare sig förekomsten eller omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor i Sverige.

Från mitten av mars 2014 till och med 31 december 2022 har stödtelefonen mottagit samtal gällande 5 688 ärenden, vilket omfattar 6 625 utsatta personer varav minst 58 procent inbegriper personer under 18 år. I samtalen omnämns ytterligare 2 966 personer vars eventuella utsatthet är oklar. De är oftast barn till en utsatt kvinna eller syskon till ett utsatt barn.

Figur 2 Antal ärenden (N=5 688) respektive antal utsatta personer (N=6 625) per år 2014–2022

*Från och med den 13 mars 2014.

Under 2022 har det inkommit 569 ärenden/samtal till stödtelefonen, vilket är en minskning med 30,4 procent i förhållande till 2021. Stödtelefonen har inte haft ett lika lågt antal ärenden på flera år. Antalet ärenden för 2022 kan närmast jämföras med 2017 års totala antal ärenden/samtal på 600.

Antalet utsatta personer i ärendena under 2022 uppgår till 620 personer. Detta kan jämföras med motsvarande antal på 848 utsatta personer under 2021. Trots en minskning av det totala antalet utsatta personer under 2022, är genomsnittet för omnämnda utsatta personer per samtal under 2022 högre (1,09) jämfört med genomsnittet för året dessförinnan (1,04). För samtliga år ligger genomsnittet för antal omnämnda utsatta personer per ärende på 1,16 (se *Tabell 1*).

Tabell 1 Genomsnittsvärden på antal ärenden per månad respektive antal utsatta personer per ärende under åren 2014–2022

	Antal ärenden i snitt per månad	Antal utsatta personer i snitt per ärende
2014*	20	1,36
2015	25	1,49
2016	38	1,36
2017	50	1,33
2018	80	1,13
2019	85	1,03
2020	65	1,16
2021	68	1,04
2022	47	1,09
Totalt	53	1,16

*Från och med den 13 mars 2014.

I samtalen för 2022 omnämns ytterligare 242 personer vars eventuella utsatthet är oklar. De är barn till en utsatt kvinna eller syskon till ett utsatt barn. Minst 54 procent av dessa personer var under 18 år vid tiden för samtalet. Statistiken baseras på den information som framkommer i samtalen – i detta fall om det handlar om personer under 18 år eller inte.

Det kan tilläggas att det förekommer ärenden/samtal där inga utsatta personer nämns. Dessa samtal kan handla om stöd och vägledning i frågor som innefattar hedersrelaterat våld och förtryck på ett övergripande plan eller utifrån inringarens yrkesmässiga perspektiv.

Tabell 2 Antal ärenden/månad under år 2022

År 2022	Antal ärenden
Januari	58
Februari	48
Mars	52
April	41
Maj	69
Juni	61
Juli	18
Augusti	36
September	45
Oktober	51
November	47
December	43
Totalt	569

Den nationella stödtelefonen har under 2022 i stort sett haft betydligt färre antal inkommande ärenden under årets tolv månader, jämfört med 2021. Undantaget är januari 2022 då det var marginellt fler (4) ärenden jämfört med samma månad 2021.

Det är svårt att dra några säkra slutsatser kring den stora minskningen av ärenden under 2022. Däremot noterar NCH en nedåtgående trend i statistiken över inkomna ärenden per år sedan toppåret 2019 då nationella stödtelefonen tog emot 1 019 ärenden. Även om antalet ärenden på totalen har minskat markant under 2022, har inte genomsnittet för omnämnda personer per ärende sjunkit jämfört med 2021. Tvärtom är det något högre än föregående år, och till och med högre än toppåret 2019 som hade ett genomsnitt på 1,03. Det innebär att det i större utsträckning omnämns fler utsatta personer per ärenden jämfört med tidigare.

Vilka som ringer in till stödtelefonen

Bland samtliga som har ringt in till stödtelefonen genom åren (2014 – 2022) utgör yrkesverksamma inom socialtjänsten den största andelen (54,8 procent). Under 2022 utgjordes den andelen av 48,3 procent, vilket är en minskning jämfört med året dessförinnan (55,1 procent).

Tabell 3 De myndigheter etc. som ringt till den nationella stödtelefonen under 2022 (ärendenivå)

	Antal	Andel
Socialtjänst	275	48,3 %
Skola/förskola (varav förskola: 2)	116	20,4 %
Hälso- och sjukvård (inkl. ungdomsmottagning)	31	5,4 %
Polis	23	4,0 %
Övriga myndigheter *	23	4,0 %
Utsatta/närstående till utsatta	23	4,0 %
Ideella organisationer	12	2,1 %
Övriga **	66	11,6 %
Totalt	569	100 %

* t.ex. barnahus, resurscentrum, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården

** t.ex. familjehem, skyddat boende, daglig verksamhet, politiker, journalist, student, jurist, psykolog, privatperson, oklart

NCH noterar en ökning i andelen yrkesverksamma från skolan (20,4 procent), jämfört med 2021 (17,0 procent). Till antalet är det dock färre samtal från skolan (116) jämfört med föregående år då antalet var 139.

Det är fortsatt mycket få inkomna samtal till stödtelefonen från förskolan, i förhållande till hur många utsatta barn som förskoleverksamheten sannolikt möter. En tänkbar slutsats är att förskolepersonal i första hand kontakter socialtjänsten som i sin tur ringer stödtelefonen.

Personal från hälso- och sjukvården ringer stödtelefonen i fortsatt liten utsträckning. Däremot är denna andel något högre under 2022 (5,4 procent) jämfört med föregående år (4,0 procent).

Samma uppåtgående trend, om än marginell (från 3,2 till 4,0 procent), syns även bland de som ringer och själva är utsatta eller närstående till utsatta. Dessa samtal

handlar främst om att lyssna och informera om rätt till stöd samt hänvisa vidare till andra aktörer som kan bistå med stöd och vägledning.

Liksom föregående år har samtal inkommit från samtliga län, fördelat enligt *Tabell 4*. Samtalen under 2022 härrör från minst 52 procent av landets kommuner, vilket är en minskning från 2021 då samtalen härrörde från minst 60 procent av kommunerna.

Det län som stödtelefonen får flest inkomna samtal ifrån utgörs även detta år av Västra Götalands län. Men andelen samtal från Västra Götalands län har minskat under 2022, vilket dessutom är den största minskningen bland länen jämfört med 2021 (med en minskning på 6,3 procentenheter). NCH noterar även en minskning i andelen inkomna samtal från Gävleborgs län, Örebro län och Skåne län med minskningar på drygt 1,5 procentenheter.

Andelen samtal från Värmlands län har ökat mest (med 2,5 procentenheter), följt av Västernorrlands län, Stockholms län och Västerbottens län, jämfört med 2021.

Tabell 4 Regional fördelning av ärenden under 2022 (ärendenivå)

	Antal	Andel
Västra Götaland	75	13,2 %
Skåne	50	8,8 %
Stockholm	41	7,2 %
Östergötland	37	6,5 %
Värmland	32	5,6 %
Västernorrland	31	5,4 %
Dalarna	25	4,4 %
Västerbotten	23	4,0 %
Norrbottn	19	3,3 %
Gävleborg	18	3,2 %
Jämtland	17	3,0 %
Uppsala	17	3,0 %
Jönköping	15	2,6 %
Halland	14	2,5 %
Blekinge	13	2,3 %
Kalmar	13	2,3 %
Södermanland	13	2,3 %
Kronoberg	10	1,8 %
Västmanland	9	1,6 %
Örebro	6	1,1 %
Gotland	1	0,2 %
Oklart	90	15,8 %
Totalt	569	100 %

De utsatta och förövarna

Den information som framkommer i samtal till stödtelefonen ger en inblick i utsattheten, liksom våldsutövandet och förövarna i ärendena.

Under 2022 utgjordes 73 procent av de totalt 620 utsatta personerna av flickor/kvinnor, medan 15 procent utgjordes av pojkar/män. I 14 procent av fallen var individens könstillhörighet okänd.

Minst 69 procent av de utsatta var vid tiden för samtalet under 18 år. I *Tabell 5* visas åldersfördelningen bland de utsatta.

Tabell 5 De utsattas ålder i ärenden under 2022 (individnivå)

Ålder	Antal	Andel
Under 10 år	76	12,3 %
10–14 år	119	19,2 %
15–17 år	145	23,4 %
18–25 år	92	14,8 %
Över 25 år	30	4,8 %
Okänt*	158	25,5 %
Totalt	620	100 %

* Inkluderar även fall där det framgår om den utsatta är myndig eller omyndig, men där det inte finns information om specifik ålder.

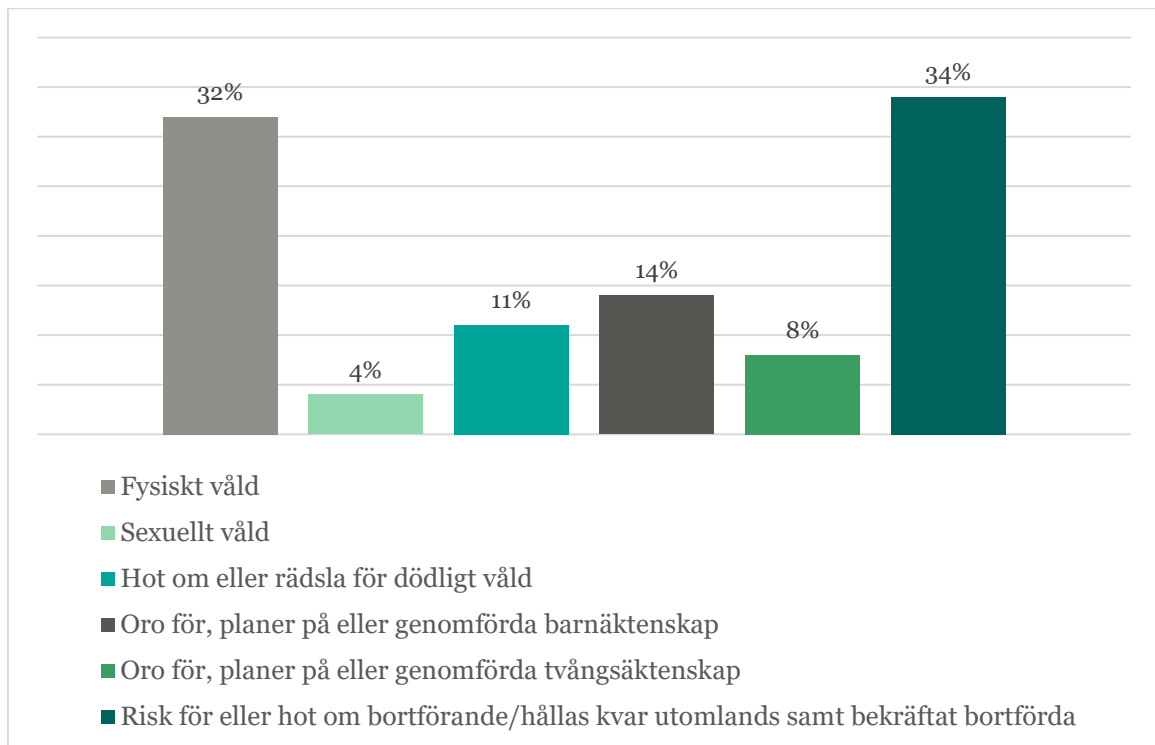
Bland de utsatta har majoriteten fallit offer för flera olika förövare. Av vad som framkommit i samtalen har minst 76 procent utsatts av sina föräldrar, minst 13 procent av syskon samt minst 12 procent av sin nuvarande eller tidigare partner. Minst 20 procent har utsatts av sina släktingar, inklusive partners familj.

De yrkesverksamma har vid tiden för samtalen inte alltid en fullständig överblick över samtliga förövare. Andelen förövare kan därför antas vara större än vad statistiken utvisar.

Utsattheten

Många av de individer som samtalen berör har utsatts för en kombination av flera olika typer av våld. Majoriteten av dessa har varit utsatta för psykiskt våld, kontroll, kränkningar och begränsningar. Utöver det har följande utsatthet framkommit i samtal till stödtelefonen under 2022 (se *Figur 3*):

Figur 3 Olika former av utsatthet (N=620)

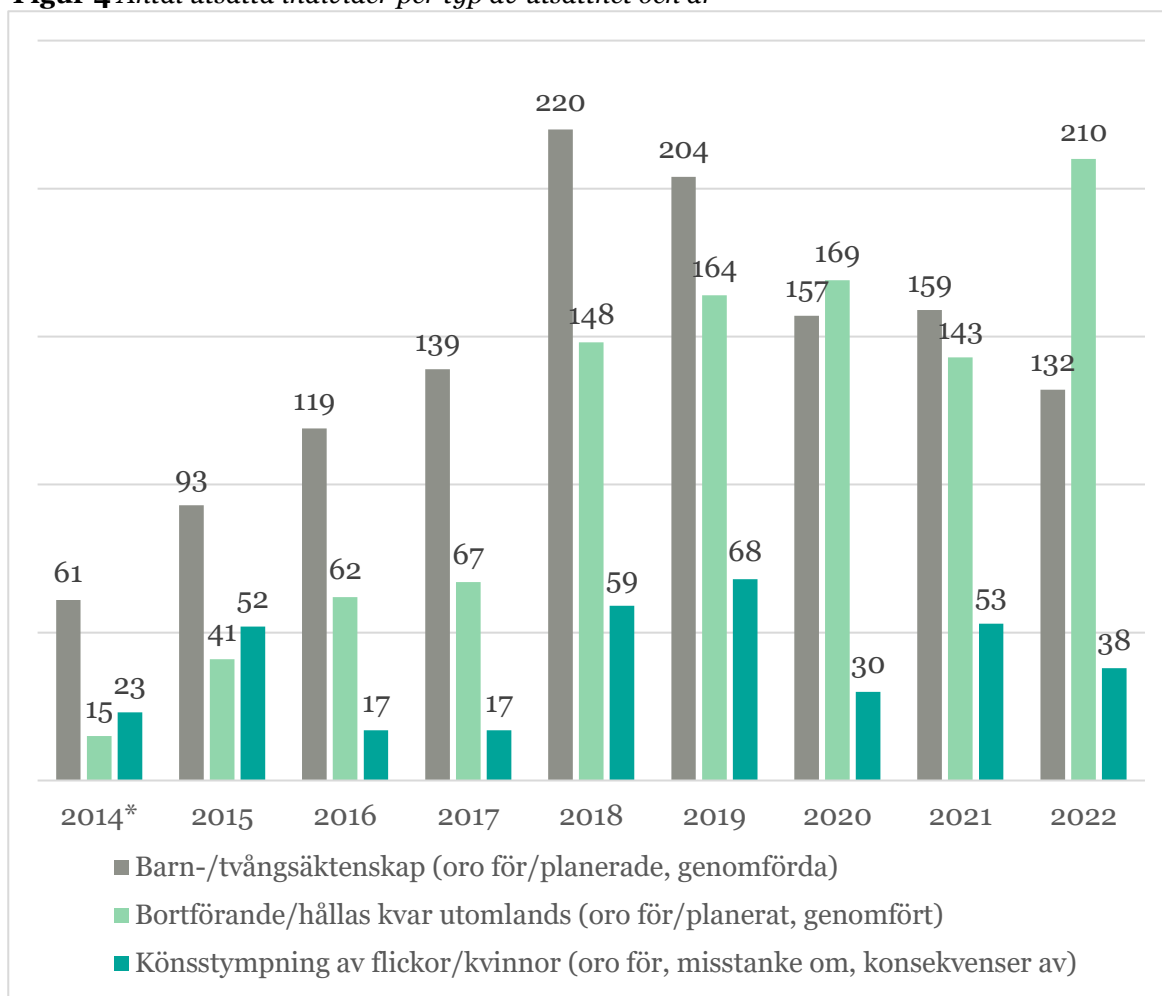
Bland de 85 barn som utsatts för eller riskerat att utsättas för barnåktenskap (14 procent av samtliga utsatta personer) har 14 barn utsatts för barnåktenskap. Av de 47 personer som utsatts för eller riskerat att utsättas för tvångsäktenskap (8 procent av samtliga utsatta personer) har 7 personer utsatts för tvångsäktenskap.

Bland de 210 personer (34 procent av samtliga utsatta personer) som antingen riskerat eller blivit bortförda/hållits kvar utomlands har 120 personer bekräftats som bortförda/kvarhållna utomlands.

Vidare har samtalen omfattat totalt 38 flickor eller kvinnor där den yrkesverksamma som ringt in till stödtelefonen antingen haft oro att könsstympning kommer att ske, misstankar om att könsstympning har skett eller vetskap om att könsstympning har skett. Dessa 38 flickor/kvinnor motsvarar åtta procent av det totala antalet utsatta flickor/kvinnor under 2022, vilket är samma andel som under 2021 men en minskning i antalet utsatta flickor/kvinnor. Majoriteten av dessa ärenden innefattar oro för att könsstympning ska ske.

I *Figur 4* redogörs för utsatthet för barn-/tvångsäktenskap (oro för/planerade och genomförda barn-/tvångsäktenskap), bortförande (oro för/planerat och bekräftat bortförande/kvarhållande utomlands) samt könsstympning av flickor och kvinnor (oro för, misstanke om och konsekvenser av könsstympning) bland de utsatta individer som inkomna samtal har omfattat.

Figur 4 Antal utsatta individer per typ av utsatthet och år

*Från och med den 13 mars 2014.

Sedan 2019 har NCH även lyft in statistik från stödtelefonen kopplat till andelen utsatta individer som vid tiden för samtalet var under placering, skulle placeras eller tidigare varit placerade. Bland andelen individer som skulle placeras kan en tydlig minskning urskiljas från 2020 till och med 2022. Andelen individer som tidigare varit placerade är likvärdig med föregående år.

Tabell 6 Andel av de individer som aktualiserats i samtal till stödtelefonen, som vid tiden för samtalet var under placering, skulle placeras eller tidigare varit placerade

	2019	2020	2021	2022
Under placering	30,2 %	30,8 %	27,6 %	28,5 %
Ska placeras	5,6 %	4,3 %	2,8 %	1,6 %
Tidigare placerad	6,6 %	6,9 %	6,3 %	6,3 %
Totalt	42,4 %	42,0 %	36,6 %	36,5 %

Flera utsatta personer i kategorierna *Under placering* och *Ska placeras* kan även ha varit placerade tidigare. För att samma person inte ska räknas flera gånger har de enbart räknats in i den tidsmässigt mest aktuella kategorin.

Identifierade mönster i samtalen

Som konstaterats ovan har NCH noterat en minskning av antalet samtal till stödtelefonen under 2022 jämfört med tidigare år. Minskningen började under 2020 då pandemin drabbade Sverige och resten av världen. Även om den nedåtgående trenden i inkomna samtal sammanfaller med pandemin kan några konkreta slutsatser inte dras kring bakomliggande orsaker till minskningen av antalet samtal.

Yrkesverksamma har i samtal till stödtelefonen uttryckt att den desinformations- och påverkanskampanj som pågick under året och som riktades mot socialtjänsten och LVU-lagstiftningen till viss del har påverkat deras arbete. Detta kan möjligtvis vara en bidragande orsak till nedgången i antalet inkomna samtal under 2022, men NCH har varken tillräckliga eller nödvändiga data för att dra några slutsatser om att så är fallet.

Samtidigt noteras en ökning av samtal där yrkesverksamma ringer i ärenden som rör flera personer. Det handlar oftast om flera syskon eller en mamma med flera barn som är utsatta eller att det finns en oro för att de ska bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Yrkesverksamma kontaktar stödtelefonen i olika faser i ett ärende, allt ifrån ett långsiktigt förebyggande syfte till att ett allvarligt brott redan har skett. I många fall är det en fråga om ett akut ärende, det vill säga att det finns oro för eller bekräftat allvarlig utsatthet såsom barnnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och kvinnor eller grovt/dödligt våld. Det förekommer även att yrkesverksamma ringer tidigt i ett ärende då de önskar få råd kring planering för adekvat skydd och stöd inför ett första samtal med den utsatta och familjen.

Under 2022 noteras en ökning av inkomna samtal som innefattar akuta situationer för den/de utsatta personen/-erna, jämfört med tidigare år. Detta kan exempelvis relateras till den höga andelen utsatta för bortföranden. Som nämnts ovan har stödtelefonen noterat det högsta antalet bortförda personer sedan stödtelefonen etablerades 2014. Det gäller även antalet bekräftat bortförda personer. Ärenden av akut karaktär har även rört barn som är bortgifta i barnnäktenskap eller lever i en kontext med upprepat våld.

En övervägande majoritet av de bekräftat bortförda personerna i samtalen till stödtelefonen har varit kända av myndigheter innan bortförandet. Exempelvis genom att individen varit föremål för utredning och insatser från socialtjänsten innan bortförandet. I vissa fall har det även funnits oro för att syskon i familjen riskerar att föras bort. Det är långt ifrån alla ärenden där syskon varit föremål för utredning och insatser innan de förts bort. En annan ökande trend i samtalen under 2022 är att ärenden om bortföranden i större utsträckning än tidigare år handlar om att hela syskonskaror förs bort samtidigt eller i nära anslutning till varandra.

Hantering av ärenden om hedersrelaterat våld och förtryck

Den övervägande andelen samtal till stödtelefonen inkommer från socialtjänsten. Generellt sett erfar NCH att yrkesverksamma inom socialtjänsten har god kännedom och kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Däremot skiljer sig hanteringen av ärenden åt i och mellan kommuner avseende vilket stöd och vilka insatser som blir aktuella och sedermera beviljas.

Den samlade bilden av 2022 års ärenden vittnar om en ojämlikhet i landets kommuner i hanteringen av ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck. NCH har även under tidigare år identifierat och uppmärksammat detta. En ojämlik

hantering kan bero på otillräcklig kunskap inom verksamheter samt i samverkan mellan relevanta aktörer. Det kan också handla om svårigheter med tillämpning av aktuell lagstiftning samt avsaknad av stöd från ledning.

Liksom föregående år har ett antal andra försvårande omständigheter uppmärksammats i samtal med yrkesverksamma under 2022, nämligen följande:

- Att utredning inte alltid inleds trots uppenbar problematik och utsatthet.
- Att risk- och skyddsbedömningar inte alltid görs i ärenden som innefattar barn och unga, varken vid anmälan eller under utredningens gång och inte heller innan beslut om hemflytt vid placering.
- Att det förekommer fall där utredningar avslutas utan beslut om insats trots att behov av stöd kan identifieras, eller att den insats som beviljas inte är anpassad efter barnets behov.
- Att samtal, i en del ärenden, förs tillsammans med vårdnadshavare och det utsatta barnet, innan en riskbedömning har gjorts, vilket inte sällan resulterar i att barnet tar tillbaka sina uppgifter.
- Att barnets behov är underordnat vårdnadshavares önskemål eller beskrivning om hemförhållandena.
- Att syskon till det utsatta barnet inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning, trots att de lever i samma kontext och utsatthet. Som tidigare nämnts har det i samtalen under 2022 noterats ytterligare 242 personer vars eventuella utsatthet är oklar. Dessa är barn till en utsatt kvinna eller syskon till en utsatt person.
- Att det förekommer fall där utsatta personer placeras utan adekvata skyddsåtgärder som exempelvis umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort. Även placering i närområdet förekommer, vilket utgör en stor säkerhetsrisk för den utsatta.
- Att det förekommer fall där utsatta personer som tagit tillbaka sina uppgifter om utsattheten inte får tillräckligt med stöd i att stå kvar i sin ursprungliga berättelse om utsattheten, utan får flytta hem med risk för att bli fortsatt utsatt.
- Att det förekommer fall där insatser som familjearbete ersätter skyddsåtgärder för den utsatta. Detta trots att föräldrarna i förekommande fall inte erkänner identifierade problem, och därmed inte påvisar en förändringsbenägenhet. I en del ärenden/samtal i stödtelefonen framkommer det att familjearbete även kan utföras i syfte att återförening det utsatta barnet med familjen, trots att föräldrarna inte visat på förändringsbenägenhet. NCH:s hållning i frågan är i linje med Socialstyrelsens rapport om behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer där det konstateras att det är ”av yttersta vikt att familjearbete inte har familjeåterförening som överordnat mål utan de utsattas säkerhet och välmående”⁴⁵.

⁴⁵ Socialstyrelsen, *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*, 2020, s. 8.

- Att det i en del ärenden inte görs någon polisanmälan trots misstanke om brott.

Bidragande orsaker till några av de ovanstående omständigheterna kan handla om otillräcklig kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess konsekvenser för den enskilde, avsaknad av samverkansrutiner, svårigheter med tillämpning och/eller tolkning av aktuell lagstiftning på området samt bristfälligt stöd från ledning. Vidare hänvisar en del av de yrkesverksamma som kontaktar stödtelefonen till bristande ekonomiska förutsättningar och otillräckliga resurser, vilket försvårar arbetet med att tillgodose de utsattas behov av adekvat stöd och hjälp.

Tillämpning av lagstiftning inom området

Bland de inkomna samtalen till stödtelefonen återfinns ärenden där utsatta inte har erhållit anpassat stöd och hjälp mot bakgrund av brister i myndigheters tillämpning av lagstiftning inom området. Det avser främst ärenden kring bortförda barn, barnnäktenskap samt när barn, unga och vuxna lever kvar i sin utsatthet. Erfarenheter från arbetet med stödtelefonen tyder på att tolkningen och tillämpningen av lagstiftningen, exempelvis socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, verkar skilja sig åt mellan landets kommuner.

Bortförda personer

Under 2022 har 120 av totalt 620 utsatta individer som samtalen till stödtelefonen omfattade, blivit bortförda/kvarhållna utomlands. Liksom föregående år har NCH noterat att allt fler syskonskaror förs bort utomlands vid ett och samma tillfälle eller i nära anslutning till varandra.

Syftet med ett bortförande i en hederskontext kan vara barnnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och kvinnor, uppfostringsresor och/eller omvändelseförsök. Ett annat syfte kan vara att barn och unga vuxna förs ut ur landet för att familjen vill undkomma myndighetsbeslut, exempelvis socialtjänstens beslut om insatser. Det specifika syftet till ett bortförande blir sällan fullt klargjort i samtalen till stödtelefonen. Inte sällan uttrycker den yrkesverksamma en oro för flera av de nämnda syftena till ett bortförande i ett och samma ärende. I många fall där bortförandet redan har skett och myndigheter inte kunnat förutse riskerna för den utsatta, är det svårt att i efterhand identifiera specifika händelser och omständigheter som bidragande orsaker till bortförandet. Att samtala om riskfaktorer för utsatta i en hederskontext på generell nivå kan i vissa fall bidra till att sätta ljus på potentiella orsaker till ett bortförande i ett specifikt ärende. På så sätt kan förståelsen för kontexten där barn och unga riskerar att föras bort öka hos den yrkesverksamma som ringt in i ärendet.

NCH:s erfarenheter av arbetet med stödtelefonen under det gångna året bekräftar de mönster som uppmärksammades i årsrapporten för 2021 års arbete avseende tillämpning av lagen om utreseförbud. Yrkesverksamma som ringer in har i stor utsträckning kunskap om möjligheten att använda utreseförbudet, men pekar samtidigt på begränsningen i utformningen av den nuvarande lagstiftningen som kräver att det finns en påtaglig och nära förestående risk för barnnäktenskap eller könsstympning av flickor och kvinnor. Det innebär att utreseförbudet inte omfattar omständigheter som är svåra att rama in, men där starka misstankar finns om att ett barn kommer att hållas kvar utomlands mot sin vilja och att riskerna kan härledas till att barnet lever i en hederskontext.

Leva kvar i utsattheten

Liksom tidigare år inkommer många samtal med goda exempel på yrkesverksammas hantering av ärenden och tillämpning av relevant lagstiftning. Det som framför allt förenar dessa goda exempel är de yrkesverksammas kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, en välfungerande samverkan mellan relevanta aktörer samt förankring och stöd från ledning och socialnämnd. Men det förekommer även fall där kunskapen är otillräcklig och där risk- och skyddsbedömningar har uteblivit samt att skyddsplaceringar avslutats trots att de risker som föranlett placeringen kvarstår i hemmiljön.

Därtill förekommer ärenden där barn inte har fått långsiktigt stöd och saknat adekvat skydd över tid. Det innebär att barnet fortsatt får leva i sin utsatthet, exempelvis att barnet lever i ett barnäktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden.

I juli 2020 trädde nya lagskärpningar i kraft om bland annat barnäktenskapsbrott. Trots lagskärpningarna på området vittnar en del samtal till stödtelefonen om att det förekommer fall där myndigheter haft kännedom om att ett barn lever i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden. Det kan även handla om att yrkesverkamma uttryckt oro över att ett barn ska bli bortgift men där aktuella myndigheter inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att skydda det utsatta barnet. Motiveringen har i dessa fall varit barnets uttalade vilja, trots att lagstiftningen avseende barnäktenskap är tydlig i att barnets vilja inte ska tillmätas betydelse. Konsekvensen blir att barnet fortsatt lever i ett barnäktenskap.

Utvecklingsområden för stödtelefonen

Med utgångspunkt i de uppgifter som anges i förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck kommer NCH att vidareutveckla arbetet med stödtelefonen samt tillvarata de erfarenheter som har ackumulerats internt sedan stödtelefonens etablerande 2014. Vidare är det av vikt att tillvarata, utvärdera och förvalta den information som löpande inkommer från yrkesverkamma på ett för verksamheten ändamålsenligt och kvalitetshöjande sätt. Det finns exempelvis utrymme för att genomföra tematiska analyser av informationen från stödtelefonen i syfte att belysa särskilt angelägna aspekter i inkomna ärenden/samtal. Det finns även möjlighet att göra såväl kvantitativa som kvalitativa analyser utifrån avgränsade frågeställningar.

I linje med de utvecklingsområden som lyftes i förra årets rapport ser NCH ett fortsatt behov av att se över de tekniska lösningarna för hanteringen av inkomna samtal till stödtelefonen. Dagens system för dokumentation av ärenden möjliggör inte en detaljerad systematisk uppföljning av samtal. Systemet omfattar inte heller någon funktion som möjliggör kontinuerliga utvärderingar i syfte att kvalitetssäkra arbetssätt och metoder.

NCH publicerar kvartalsvis och årlig statistik över inkomna samtal på hedersfortryck.se. Under det gångna året har NCH även uppmärksammat vikten av att i större utsträckning än tidigare analysera och lyfta särskilt angelägna och aktuella frågor med avstamp i den information som inkommer till NCH via stödtelefonen. Detta genom att exempelvis kommunicera statistik eller kvalitativa analyser av samtalen med fokus på utvalda variabler som knyter an till ett angeläget tema. En fortsatt viktig kanal för att kommunicera resultaten från sådana analyser är NCH:s webbplats hedersfortryck.se.

8. Webbaserat stöd för yrkesverksamma

Webbplatsen Hedersförtryck.se

Webbplatsen hedersförtryck.se är en extrawebb som drivs och förvaltas av Länsstyrelsen Östergötland. Webbplatsen vänder sig huvudsakligen till yrkesverksamma och innehåller bland annat generell information om exempelvis vad som kännetecknar hedersrelaterat våld och förtryck och hur det tar sig uttryck. Den innehåller även information riktad till olika yrkesgrupper, informationsmaterial som exempelvis publikationer samt filmer och kampanjmaterial. På webbplatsen finns vidare information om den nationella stödtelefon som Länsstyrelsen Östergötland driver, inklusive viss statistik över de ärenden som inkommer till den nationella stödtelefonen.

Webbplatsen har under 2022 haft sammanlagt 202 582 sidvisningar, varav 170 400 unika. Det är en ökning med cirka 25 procent från föregående år. En möjlig förklaring till ökningen kan vara att verksamheten under 2021 har påverkats av pandemin med färre utbildningar och andra externa insatser som följd, och att verksamheten nu börjar återgå till ett ”normalläge”. Det har även genomförts en nationell informationssatsning under sommaren⁴⁶ vilket medfört en ökad trafik till webbplatsen. Detta syns även i visningsstatistiken från YouTube där filmer kopplade till denna informationssatsning haft flest visningar.

De mest besökta sidorna under 2022, förutom startsidan, var:

1. Vad är hedersrelaterat våld och förtryck? (24 205 sidvisningar)
2. Könsstämpning (10 246 sidvisningar)
3. Ärenden i Sverige (7 996 sidvisningar)
4. Publikationer (7 409 sidvisningar)
5. För dig som är utsatt (7 405 visningar)

⁴⁶ <https://www.hedersfortryck.se/publikationer/informationsmaterial-om-det-rattsliga-skyddet-mot-hedersrelaterad-brottslighet/>

Nedan följer en lista över antal beställda publikationer som finns på webbplatsen.

Namn på publikationen	Antal beställda publikationer
Man vill ju finnas	441
Du är född till att göra skillnad	279
De stympade barnen	79
Handlingsplan – Grundskola	79
Våga göra skillnad	64
Ung och fri – eller?	53
Handlingsplan – Gymnasium/Vuxenutbildning	48
Handlingsplan - Förskola	31
Totalt antal beställa publikationer	1 074

Utöver de beställda publikationerna ovan har 872 kontaktkort beställts avseende Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon.

Sociala medier

Twitterkontot Hedersförtryck har i slutet av året 760 följare.

Under 2022 hade YouTube-kanalen hedersfortryck.se sammanlagt:

- 77 600 visningar, på sammanlagt 2 800 timmar
- 38 nya prenumeranter (394 totalt)

De populäraste videorna på YouTube-kanalen hedersfortryck.se var följande:

- Anhöriga, arabiska (20 844 visningar)
- Anhöriga, svenska (12 287 visningar)
- Anhöriga, dari (11 122 visningar)

Mediegenomslag

Arbetet mot hedersförtryck utgör en stor del av den samhällsrelaterade exponeringen för artiklar där Länsstyrelsen Östergötland omnämns, 264 (6 procent) av det totala antalet artiklar (3 577).

I juli 2022 var ämnet hedersförtryck som mest omtalat. I november ökade omnämmandet av ämnet i artiklar i samband med inrättandet av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

9. Stöd till länsstyrelser

I NCH:s uppgifter ingår att stärka övriga länsstyrelserns förmåga att bistå kommuner och regioner genom kunskap och metodstöd i deras arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt att främja samverkan mellan aktörer. Inom ramen för det nationella uppdraget⁴⁷ bistår NCH länsstyrelser runtom i landet i utvecklingen av insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstymning av flickor och kvinnor. Stödet sker främst genom länsstyrelsernas nätverk Mäns våld mot kvinnor.

Länsstyrelsernas nätverk

I länsstyrelsernas nätverk ingår ansvariga för det regionala uppdraget att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, från respektive länsstyrelse. Nätverket syftar till informations- och erfarenhetsutbyte samt samverkan och samordning mellan länsstyrelserna och leds av en nationell samordnare. NCH är representerat i samordningsgruppen för nätverket. Samordningsgruppen ansvarar för planering och genomförande av de nätverksträffar som äger rum sju gånger per år.

NCH:s deltagande i nätverket syftar till att främja samverkan mellan NCH och övriga länsstyrelser samt stärka det regionala arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. NCH ansvarar för planering av innehåll och genomförande av en temadag per år.

Under 2022 har bland annat en workshop ägt rum med fokus på utveckling av det stöd som resurscentraläven erbjuds av NCH. De samlade erfarenheterna från denna workshop har bidragit till att identifiera ytterligare utvecklingsområden för regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck.

En viktig funktion som nätverket fyller är att vara en informationskanal mellan NCH och övriga länsstyrelser i det gemensamma uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsövergripande utbildningsinsatser

NCH kommer fortsatt verka genom övriga länsstyrelser avseende kompetenshöjande insatser. Under 2022 har länsövergripande insatser prioriterats i syfte att nå ut till fler kommuner på ett mer effektivt och likartat sätt. Även insatser till de län som ingår i NCH:s resurscentrauppdrag⁴⁸ har prioriterats. Att bistå resurscentraläven med kompetensutveckling ligger i linje med det stöd som NCH ska erbjuda länsstyrelserna. Utbildningarna är både på grundläggande och på fördjupad nivå.

Förfrågningar som inkommer från enskilda kommuner och privata företag hänvisas till respektive länsstyrelse för omhändertagande. Detta är en överenskommelse mellan NCH och samtliga län vilken främst syftar till att stärka länen i att hålla egna kunskaphöjande insatser inom det egna länet. Vid behov stödjer NCH respektive länsstyrelse beroende på vilken kunskap som efterfrågas inom aktuellt område.

⁴⁷ Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis)

⁴⁸ Dalarnas län, Skåne län, Västernorrlands län samt Västmanlands län.

Sedan våren 2021 erbjuder NCH kompetenshöjande insatser till olika aktörer i länen, via länsstyrelserna, i form av ett tredagars utbildningspaket. Målgruppen är yrkesverksamma som i sin verksamhet möter barn och vuxna som riskerar att utsättas eller är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna har främst varit riktade till yrkesverksamma inom skola, socialtjänst, polis samt hälso- och sjukvård. Även strateger och regionala resursteam har deltagit vid insatserna. Inför utbildningsdagarna inhämtas underlag från länsstyrelserna om genomförda kompetenshöjande insatser samt erfarenheter av arbete med den utsatta målgruppen i länet. Underlaget innefattar även erfarenheter av samverkan i såväl individärenden som på generell nivå. Syftet är att identifiera behoven i länet för att NCH ska kunna anpassa det befintliga utbildningspaketet för den tilltänkta målgruppen avseende insatsen.

Innehållet i utbildningsinsatserna har utgjorts av föreläsningar om grundläggande kunskaper i hedersrelaterat våld och förtryck samt relevant lagstiftning inom området. Härtill tillkommer seminarier som är skraddarsydda utifrån den yrkeskategori som utbildningsinsatsen riktar sig till. Ett inslag som har tillkommit i utbildningspaketet är den myndighetsgemensamma vägledning mot hedersrelaterad brottslighet⁴⁹ som lanserades under sommaren 2022. Vägledningen ska utgöra ett stöd för yrkesverksamma som möter den utsatta målgruppen. I vägledningen belyses även vikten av samverkan i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Ett särskilt tema som återkommande efterfrågas vid utbildningsinsatserna är samverkan. Länens efterfrågan på samlade erfarenheter och kunskaper kring samverkan i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck är betydande. Andra teman som ingår i utbildningsinsatserna är exempelvis den särskilda utsatthet som drabbar personer med intellektuell funktionsnedsättning samt hbtq-personer i en hederskontext.

Det övergripande syftet med utbildningsinsatserna är att öka kunskapsnivån och graden av samverkan inom aktuella län och kommuner. Det erbjuds även ett anpassat utbildningsprogram till chefer och politiker. Detta dels för att höja kunskapen på området, dels för att de yrkesverksamma ska kunna ges rätt förutsättningar och resurser i deras arbete med den utsatta målgruppen. Vikten av stöd och engagemang från chefer var något som återkommande pekades ut som en av framgångsfaktorerna i den regionala kartläggning som NCH genomförde under 2020.⁵⁰

En uppföljning av länets arbete med anknytning till utbildningsinsatserna sker efter cirka sex månader.

Utvärdering av insatser

Efter varje avslutad insats genomför NCH en utvärdering genom enkäter. Sammanställningen av utvärderingarna från de länsövergripande utbildningarna visar bland annat att insatserna uppfattas som välutformade, pedagogiskt upplagda och av relevans för deltagarnas professioner. Deltagarna uppger även att de har fått ny eller ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer. Samtidigt framkommer det att det fortsatt finns en stor efterfrågan hos yrkesverksamma på kunskap avseende:

⁴⁹ Länsstyrelsen Östergötland, *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet – Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård*, Rapport 2022:23.

⁵⁰ Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2020*, Rapport 2021:1.

- prostitution och människohandel kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck,
- pojkars dubbla utsatthet som offer och förövare i en hederskontext,
- kopplingen mellan gängkriminalitet och hedersrelaterat våld och förtryck.

Vidare framkommer det i utvärderingarna att insatserna har lett till ökad samverkan och kunskap om praktiska verktyg och metoder i arbetet med den utsatta målgruppen.

10. Stöd till yrkesverksamma

Utöver den rådgivning och det stöd som erbjuds enskilda yrkesverksamma genom den nationella stödtelefonen och webbplatsen hedersfortryck.se, bistår NCH även med stöd till yrkesverksamma via länsstyrelserna samt genom resurscentralän⁵¹. Insatser för yrkesverksamma sker vidare i samverkan med andra myndigheter samt genom riktade utbildningsinsatser till enskilda kommuner och regioner. Stöd till yrkesverksamma utgörs bland annat av utbildningsinsatser, kampanjer och NCH:s framtagna kunskaps- och metodstöd, exempelvis *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet*⁵², *Metodstöd för samverkan*⁵³, *Lärohandledning till informationsfilmen Det är mitt liv*⁵⁴ och *Informationsmaterial om det rättsliga skyddet mot hedersrelaterad brottslighet*⁵⁵.

Under verksamhetsåret 2022 har efterfrågan på utbildningsinsatser ökat, vilket tyder på att behovet av kompetensutveckling i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck fortsatt är stort ute i landet.

Utbildningsinsatser

Utbildningsinsatser utgör en del i stödet till länsstyrelser, nationella myndigheter och enskilda yrkesverksamma inom ramen för NCH:s verksamhet. Efterfrågan på både fysiska och digitala utbildningar inkommer löpande under året. Möjligheten att i större utsträckning erbjuda digitala utbildningsinsatser har medfört en ökad tillgänglighet för yrkesverksamma runt om i landet.

Under året har NCH genomfört drygt 35 utbildningsinsatser och nått ut till fler än 3 800 yrkesverksamma. Detta är en minskning jämfört med 2021. Minskningen beror inte på färre antal inkomna förfrågningar utan snarare att det har varit nödvändigt att omprioritera och anpassa arbetet utifrån den nya förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck i vilken bland annat framkommer att NCH ska verka och arbeta än mer strategiskt på nationell, regional och lokal nivå.

Arbetet med att utveckla och anpassa olika utbildningspaket pågick även under 2022. Exempelvis har utbildningar som särskilt belyser utsattheten bland vuxna personer i en hederskontext utvecklats. Ett annat exempel är att NCH:s utbildningar anpassas efter fler yrkesgrupper än tidigare. Detta beror på att fler yrkesgrupper än de som vanligtvis inkommer med förfrågningar om utbildningar har hört av sig. Det innefattar bland annat yrkesverksamma som arbetar med integrationsfrågor samt

⁵¹ Se kapitel 6.

⁵² Länsstyrelsen Östergötland, *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet – Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård*, Rapport 2022:23.

⁵³ Länsstyrelsen Östergötland, *Metodstöd för samverkan. Hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?* 2020.

⁵⁴ Länsstyrelsen Östergötland, *Lärohandledning till informationsfilmen Det är mitt liv – om våld mot barn som inte får bestämma över sitt eget liv*, 2021.

⁵⁵ Informationsmaterialet, bland annat affischer och filmer, finns samlat på följande webbplats: <https://www.hedersfortryck.se/publikationer/informationsmaterial-om-det-rattsliga-skyddet-mot-hedersrelaterad-brottslighet/>

samhällsorientering för nyanlända. Innehållet i utbildningarna anpassas även utifrån framtagna material inom ramen för NCH:s uppdrag. Exempelvis har stöd materialet⁵⁶ som riktar sig till yrkesverksamma som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning och som lever i en hederskontext fungerat som ett komplement till det ordinarie utbildningsunderlaget. Yrkesverksamma som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning kan använda materialet i sitt praktiska arbete med den utsatta målgruppen.

Andra stödjande insatser

I takt med att fler myndigheter ges i uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck har behovet av kompetensutveckling ökat internt inom myndigheterna samt för de yrkesverksamma som har anknytning till respektive myndighet. Bland annat har NCH bistått med att revidera internt material, utgjort bollplank till myndigheter eller andra aktörer, deltagit i konferenser och seminarier samt bistått med kompetenshöjande insatser.

NCH har även gett stöd till ett antal civilsamhällsorganisationer under året genom att bistå med kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck vid revidering av internt material.

⁵⁶ Länsstyrelsen Östergötland, *Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*, 2022.

11. Myndighetssamverkan

Inom ramen för NCH:s nationella uppdrag⁵⁷ ingår att stödja nationella myndigheter i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. En viktig del i det stödet är att sprida information om olika myndigheters uppdrag kopplat till sakområdet samt att uppmuntra och bidra till samverkan mellan myndigheterna. Större delen av NCH:s samverkansprocesser med nationella myndigheter och andra aktörer utgår från specifika uppdragsbeskrivningar från regeringen.

NCH har även initierat samverkan med myndigheter och verksamheter som inte har ett uttalat samverkansuppdrag med NCH. Sådana samverkansformer kan handla om att bistå med kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i olika sammanhang, exempelvis kopplat till metodutveckling och kompetenshöjande insatser hos andra aktörer. Arbetsinsatserna i den typen av samverkan varierar i omfattning och form.

Samverkan mellan NCH och andra myndigheter sker även genom ett myndighetsnätverk. Myndighetsnätverket har sitt ursprung i regeringens *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i sambandade relationer*⁵⁸ i vilken en rad uppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck riktades till flera olika myndigheter.

Handlingsplanen resulterade i ytterligare uppdrag för nationella myndigheter gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen Östergötland fick år 2011 uppdrag att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.⁵⁹ En del av uppdraget innebar att vara sammankallande för ett nätverk bestående av nationella myndigheter. Det ledde till att Länsstyrelsen Östergötland sedermera bildade ett nationellt myndighetsnätverk och har sedan dess varit ansvarig och sammankallande till nätverket.

Nedan presenteras arbetet med myndighetsnätverket samt den samverkan som har skett med en rad myndigheter under 2022.

Myndighetsnätverket

Myndighetsnätverket har med åren vuxit till att omfatta allt fler aktörer. Nätverket har under 2022 bestått av 26 myndigheter och aktörer samt samordnaren för länsstyrelsernas MVK-nätverk (Mäns våld mot kvinnor).⁶⁰ Nätverket bidrar till att myndigheters insatser kan få större genomslag och bättre förutsättningar för att kunna bidra till långsiktig och hållbar förändring för den utsatta målgruppen. Dessutom främjar nätverket myndigheters koordinering av insatser inom området samt myndigheters samverkan med varandra. Inom nätverket sker även utbyte av

⁵⁷ Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis)

⁵⁸ Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i sambandade relationer.*

⁵⁹ Regeringsbeslut U2011/7068/UC

⁶⁰ Sveriges kommuner och regioner, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Brottsoffermyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Länsstyrelsen Stockholm, Skolverket, Center mot våldsbejakande extremism, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för stöd till trossamfund, Polismyndigheten, Skatteverket, Skolinspektionen, Socialstyrelsen, Utrikesdepartementet, Folkhälsomyndigheten, Åklagarmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Försäkringskassan, Kriminalvården, Barnafriid (Linköpings universitet), Nationellt centrum för kvinnofriid (Uppsala universitet), Kronofogden, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd samt Myndigheten för psykologiskt försvar.

information och erfarenheter. Sammantaget skapar nätverket förutsättningar för synergieffekter och möjliggör kontaktytor för vidare samverkan.

Varje år genomförs två mötesdagar. Under 2022 genomfördes ett digitalt och ett fysiskt nätverksmöte. Upplägg och programinnehåll för respektive nätverksträff varierar utifrån aktuella teman samt behov och önskemål från deltagande myndigheter. Inför träffarna inhämtas skriftlig information från samtliga myndighetsrepresentanter avseende aktuella uppdrag hos respektive myndighet. NCH sammanställer inkomna underlag för att därefter delge nätverket sammanställningen. På så vis får samtliga aktörer ta del av relevant information samt planerade insatser inom respektive myndighet. Årets möten har även ägnats åt presentationer och diskussioner kring särskilda uppdrag. Både NCH och andra myndigheter har haft möjlighet att lyfta aktuella uppdrag. Ett särskilt inslag under hösten var presentation av studien *Att synliggöra det osynliga - en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*⁶¹ som har genomförts på uppdrag av NCH.

Under året genomfördes en utvärdering av nätverket. Syftet var att undersöka myndighetsrepresentanternas syn på en vidareutveckling av myndighetsnätverket. Bland annat efterfrågades synpunkter kring formerna för nätverksträffarna, antal mötesdagar per år samt programinnehåll. Resultatet från utvärderingen visar på ett fortsatt behov hos deltagande myndigheter att utbyta relevant information och erfarenheter kring uppdrag och insatser kopplat till sakfrågan. Liksom utvärderingar från tidigare år visade denna utvärdering att nätverket är uppskattat bland deltagarna. Myndigheterna anser även att nätverket har bidragit till en ökad samverkan och ett ökat informationsutbyte mellan myndigheterna.

Samverkan med myndigheter

Nedan följer en redogörelse för samverkan mellan NCH och andra myndigheter utifrån såväl specifika uppdrag som uppdrag på mer allmän nivå. Utöver dessa samverkansformer tar NCH även initiativ till och bistår samverkande myndigheter med stödjande insatser genom att förmedla kunskaper och erfarenheter inom området.

Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum

Under 2022 har Barnafrid och NCH bildat ett nationellt konsultativt samråd. Syftet är att samordnare på barnahus ska ha möjlighet att samråda med och få stöd av NCH kring oidentifierade ärenden som innefattar personer som lever i en hederskontext. Vid samråden avhandlas även vanligt förekommande dilemman som samordnarna möter i sin verksamhet. Det kan exempelvis handla om samverkanssvårigheter eller framgångsfaktorer i arbete med andra aktörer. Samråden bidrar till ökat samförstånd och likvärdigt arbete inom barnahusen. Under hösten 2022 genomfördes två samråd med cirka 20 deltagare från olika barnahus i Sverige.

Under 2022 inleddes även samverkan mellan NCH och Barnafrid gällande planering av en nationell konferens för alla barnahus. Fokus vid konferensen kommer att vara *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet*⁶² samt kunskaphöjande inslag på området. Konferensen genomförs under våren 2023.

61 Nilsson, Lundmark, E. & Nilsson, I., *Att synliggöra det osynliga – En socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*, 2022.

62 Länsstyrelsen Östergötland, *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet – Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för*

Folkhälsomyndigheten

NCH har stöttat Folkhälsomyndigheten i *Uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stärka och utveckla det nationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)*⁶³. I handlingsplanen ska målsättningarna i den nationella strategin⁶⁴ konkretiseras. Handlingsplanen ska fungera som ett stöd i planering och uppföljning för andra myndigheter, regioner, kommuner och även andra aktörer. NCH har bidraget med kunskap om personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. NCH har vidare lämnat synpunkter på ett första utkast av handlingsplanen och kommer under 2023 fortsatt bistå med att se över handlingsplanen genom att bidra med kunskap om den utsatta målgruppen. Arbetet slutredovisas under 2023.

Under 2017 presenterade Folkhälsomyndigheten nya resultat från studien *Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige*⁶⁵ – en studie om kunskap, attityder och beteende bland unga 16–29 år. Studien, som bygger på svar från 7 755 unga i Sverige, är en del av Folkhälsomyndighetens uppföljning av arbetet kring sexuell hälsa, hiv-prevention samt delar av området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). I uppföljningssyfte genomfördes baslinjestudien UngKAB09 (år 2009) och därefter UngKAB15 (år 2015). Syftet med uppföljningsarbetet är att göra analyser och ge kunskapsbaserade underlag som kan leda till varaktig förändring i riktning mot bättre hälsa i framtiden.

Folkhälsomyndigheten arbetar med en uppföljning av studien i form av UngKAB23. Inom ramen för den studien har NCH ombetts att lämna synpunkter på enkätfrågor i kommande frågeformulär med inriktning på personer som lever i en hederskontext. NCH har även belyst olika perspektiv om målgruppen inom området SRHR.

Under 2022 har NCH deltagit vid *Myndighetsnätverket för hiv/STI och SRHR* som Folkhälsomyndigheten sammankallar till, vid tre tillfällen.

Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Under 2021 fick Forte *Uppdrag om att kartlägga forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck*⁶⁶.

Kartläggningen utmynnade i en rapport, *Förebyggande arbete och riskhantering av våld i nära relationer, stalkning och hedersrelaterat våld och förtryck*. Rapporten konstaterar bland annat att det saknas forskningsöversikter om förebyggande arbete och riskhantering för hedersrelaterat våld och förtryck i kontexter som är överförbara till svenska förhållanden. I rapporten lyfts särskilt behovet av översikter kring bland annat metoder att identifiera våldsutövare och våldsutsatta för exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck. NCH har bistått med genomläsning av rapporten före publicering. Uppdraget slutredovisades 2022.

hedersrelaterad brottslighet. För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård, Rapport 2022:23.

63 Regeringsbeslut S2021/04606 (delvis)

64 Folkhälsomyndigheten, *Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) - En god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen*, 2020.

65 Folkhälsomyndigheten, *Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige – UngKAB15 – en studie om kunskap, attityder och beteende bland unga 16–29 år*, 2017.

66 Regeringsbeslut S2021/05814 (delvis)

Jämställdhetsmyndigheten

I slutet på 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten *Uppdrag att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse*⁶⁷. Syftet med uppdraget är att sammanställa och analysera individers berättelser om utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck eller annat våld i utlandet, för att kunna utveckla förebyggande och behandlande insatser i Sverige. NCH har i samverkansdialoger med Jämställdhetsmyndigheten exempelvis bistått med att sprida information i NCH:s olika nätverk om Jämställdhetsmyndighetens pågående intervjustudie. NCH bidrar med delfinansiering av det forskningsarbete som avser intervjuerna med yrkesverksamma och utsatta. NCH har även bidragit med en sammanställning av inkomna ärenden till den nationella stödtelefonen på ämnet bortförda personer.⁶⁸ Sammanställningen innefattade både statistik och kvalitativa data från ärenden till stödtelefonen.⁶⁹ Den kvalitativa sammanställningen syftade till att belysa potentiella mönster avseende exempelvis riskfaktorer hos den utsatta inför bortförandet, tidigare eller pågående insatser i samband med bortförandet och olika kända syften med bortförandet. NCH:s övergripande slutsatser i den kvalitativa sammanställningen bekräftar det som Jämställdhetsmyndigheten har identifierat i sina intervjuer med yrkesverksamma. I samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, delvis inom ramen för detta uppdrag, påbörjade NCH en kartläggning om bortförda personer i en hederskontext under 2022.⁷⁰ Denna kartläggning är en uppföljning av den undersökning som NCH genomförde 2020.⁷¹ Jämställdhetsmyndighetens uppdrag slutredovisas i oktober 2023.

Samverkan har fortsatt skett med Jämställdhetsmyndigheten i uppdraget *Utbildningsinsatser till universitet och högskolor om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*⁷². Jämställdhetsmyndigheten ska i uppdraget fortsatt erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd för lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor i frågor som innefattar mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer till och med 2023. NCH:s medverkan har främst utgjorts av att bistå med kunskaper och erfarenheter på området hedersrelaterat våld och förtryck i framtagandet av ett webbstöd för lärosäten⁷³. Därutöver har NCH deltagit i en expertintervju med fokus på undervisning om hedersrelaterat våld och förtryck. Intervjun utgör en del av det numera lanserade webbstödet. Webbstödet, som riktar sig till lärare som undervisar om våld på universitet och högskolor, har tagits fram av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten.

Jämställdhetsmyndigheten har under 2021 och 2022 haft i uppdrag *Att kartlägga förekomsten av, samt sprida kunskap om behov av särskilda insatser för både vuxna och barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och som utnyttjas inom prostitution eller utsätts för människohandel*⁷⁴. Uppdraget har planerats och

67 Regeringsbeslut A2021/02051

68 NCH:s sammanställning av kvalitativa data finns som bilaga i Jämställdhetsmyndighetens delredovisning av uppdraget: Jämställdhetsmyndigheten, *Bortförda barn och unga - Delredovisning av uppdraget att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse*, Rapport: 2022:25.

69 Den statistiska och kvalitativa analysen avgränsades till tidsperioden 2021-08-01 till och med 2022-08-31.

70 Kartläggningen beskrivs närmare i kapitel 12.

71 Länsstyrelsen Östergötland, *Nationell kartläggning, Bortförda personer i en hederskontext samt barn som uppges vara gifter - under 2019*, Rapport 2020:13.

72 Regeringsbeslut S2018/01831/JÅM

73 Webbstödet finns på följande sida: <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-larosaten/>

74 Regeringsbeslut A2020/02655, A2020/02621 (delvis)

genomförts i samarbete med NCH. I samråd mellan Jämställdhetsmyndigheten och NCH slöts avtal med forskare vid Örebro universitet och Karlstads universitet för genomförandet av en kartläggning. Kartläggningen innefattade att identifiera stöd till målgruppen som är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck och samtidigt utnyttjas inom prostitution eller utsätts för människohandel. Samverkan har vidare bestått i deltagande vid löpande avstämningar med Jämställdhetsmyndigheten och forskare under den förberedande processen med kartläggningen. Uppdraget slutredovisades i juni 2022.

Jämställdhetsmyndigheten har tilldelats uppdrag att *Höja kunskapen om våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter, med fokus på kvinnor och barn*⁷⁵. Uppdraget ska genomföras i samråd med NCH. Uppdraget ska genomföras i samråd med NCH. Uppdraget syftar till att öka kännedomen om gällande lagstiftning samt belysa livssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter. NCH har deltagit i ett samverkansmöte och bistått med information och kunskap kring våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter. Uppdraget har delredovisats och slutredovisats i mars 2023.

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet fick 2021 *Uppdrag att inventera relevanta aktörers kunskap om våldsutsatthet bland personer med funktionsnedsättning och föreslå åtgärder*⁷⁶. Uppdraget innefattar att föreslå åtgärder som kan vidtas på nationell, regional och lokal nivå i syfte att förbättra upptäckt av våld samt skydd för målgruppen. I uppdragets genomförande ska myndigheten bland annat samarbeta med samt inhämta kunskap från NCH. I uppdraget framgår att myndigheten särskilt ska beakta kunskap om utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till målgruppen personer med funktionsnedsättning. Myndigheten ska även ta hänsyn till om det finns särskilda åtgärder som är relevanta för den utsatta målgruppen.

Samverkan med Myndigheten för delaktighet har skett i form av bland annat dialogmöten. I ett av dialogmötena var representanter från resurscentraverksamheterna inbjudna för att delge sina erfarenheter och kunskaper avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till personer med funktionsnedsättning. Därtill har NCH lämnat skriftliga rekommendationer till myndigheten kring behov av särskilda uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck samt funktionsnedsättning. NCH har även, med hjälp av myndighetens kanaler, spridit *Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*⁷⁷. Uppdraget slutredovisades i januari 2023.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Myndigheten fick 2021 *Uppdrag att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i en hederskontext*⁷⁸, bland annat genom att inhämta kunskap från forskning samt praktik så att myndigheter kan erbjuda bättre kunskapsstöd till kommuner och regioner. NCH har medverkat i dialogmöten samt vid behov bistått med råd, stöd och material på området. Uppdraget delredovisats i form av en handlingsplan i april 2023.

⁷⁵ Regeringsbeslut A2021/00971

⁷⁶ Regeringsbeslut A2021/02052

⁷⁷ Länsstyrelsen Östergötland, *Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*, 2022.

⁷⁸ Regeringsbeslut A2021/02053

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fick 2022 *Uppdrag att utreda unga hbtqi-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive utsatthet för s.k. omvändelseförsök*⁷⁹. Genom utredningen ska kunskap om den dubbla utsatthet som finns hos unga hbtqi-personer öka. Målgruppen som i många fall inte lyfts fram i tillräckligt stor utsträckning ska med hjälp av utredningen synliggöras utifrån den särskilda utsatthet som målgruppen drabbas av. Uppdraget syftar till att framtagen kunskap ska bidra till att målgruppen ges det stöd och de insatser de har rätt till. Vidare ska kunskap som framkommer i utredningen berika andra uppdrag inom området.

I uppdraget har samverkan skett genom att NCH medverkat i en referensgrupp och bidragit med förslag på litteratur, material och lämnat synpunkter på projektplanen. En viktig del i förarbetet som NCH har bidragit med utgörs av reflektioner kring processen rörande intervjuer med unga hbtqi-personer som levtt eller lever i en hederskontext. NCH:s synpunkter i detta utgick delvis från de erfarenheter från den nationella stödtelefonen för yrkesverksamma och som särskilt rör hbtqi-personer som lever i en hederskontext. För att underlätta arbetet för myndigheten har NCH bistått med att sprida intervjuannonsen i befintliga kanaler. Uppdraget delredovisas i mars 2023 och slutredovisas i mars 2024.

Sedan 2021 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor haft *Uppdrag att ta fram och sprida ett kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete*⁸⁰. Uppdraget ska planeras och genomföras tillsammans med NCH. Uppdraget riktar sig till fritidsledare och andra yrkesverksamma som utanför skolväsendet arbetar med ungas fritid. Det huvudsakliga ändamålet har varit att ta fram och anpassa kunskapsunderlag och processtödsmaterial till fritidsledare och övrig personal inom öppen fritidsverksamhet samt att sprida kunskapsunderlag till övriga relevanta mottagare. En nära samverkan har skett under arbetets gång genom regelbundna möten, planering av tidsplaner och aktiviteter samt genomläsning av kunskapsunderlaget. Vidare har arbetet bestått i att fortsatt sprida kunskapsunderlaget till den riktade målgruppen. Det framtagna kunskapsunderlaget kommer även att spridas till beslutsfattare, förvaltningschefer och myndigheter. Uppdraget slutredovisades i januari 2023.

Skolverket

Sedan 2017 har Skolverket och Socialstyrelsen ett treårigt *Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga*⁸¹. Syftet med uppdraget är att förbättra samverkan mellan elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Uppdraget förlängdes 2020 och utökades till att även innefatta riktade särskilda insatser. Detta dels mot riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels mot barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. NCH har sedan 2020 deltagit vid samverkansmöten och bidragit med kunskap och erfarenheter inom området.

79 Regeringsbeslut Ku2022/01123

80 Regeringsbeslut A2021/01300

81 Regeringsbeslut U2017/01236/GV

Samverkan, har på initiativ av Skolverket, skett inom uppdraget som rör *Kompetensinsatser med fokus på mäns våld mot kvinnor*⁸². NCH har deltagit vid ett samrådsmöte samt bistått med kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck till stödmaterial inom vuxenutbildningen.

Socialstyrelsen

I Socialstyrelsens uppdrag ingår bland annat att genomföra skade- och dödsfallsutredningar av fall där ett barn har blivit grovt misshandlat av en närstående, har dödats eller när en vuxen person har dödats av en närstående.⁸³ I uppdraget ingår att, utifrån ett helhetsperspektiv, kartlägga och analysera varje enskilt dödsfall för att identifiera systemfel i samhällets skyddsnät. Syftet är att identifiera brister i samhällets skyddsnät och ge regeringen underlag för beslut om åtgärder som förebygger att barn far illa och att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer. NCH har sedan 2018 ingått i en expertgrupp tillsammans med andra myndigheter. Målet är att långsiktigt öka kunskapen om vilka behov av förebyggande insatser som behövs i olika delar av samhället. NCH har vid behov inbjudits till att delta och reflektera kring ärenden som innefattar en hederskontext. I januari 2022 publicerades *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021*.⁸⁴

Socialstyrelsen har sedan 2022 haft *Uppdrag om stöd för tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i viss mån även socialtjänstlagen (2001:453)*.⁸⁵ Socialstyrelsen har inhämtat kunskap och information från NCH om den utsatta målgruppens specifika behov.

Inom ramen för Socialstyrelsens *Uppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*⁸⁶ har NCH deltagit i planeringsarbetet kring utbildningsinsatser för personal inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. NCH:s roll i detta arbete har varit att utbilda personer som i sin tur ska hålla en webbutbildning som riktar sig till yrkesverksamma inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Under 2022 påbörjade Socialstyrelsen en revidering av handboken *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*⁸⁷. NCH har lämnat synpunkter på delar av handboken som rör personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. NCH kommer fortsatt att vara involverad i revideringen av handboken under 2023.

I Socialstyrelsens *Uppdrag att tillhandahålla och kvalitetssäkra nationellt kompetensstöd för socialtjänsten och hälso- och sjukvården inklusive tandvårdens*⁸⁸ ingår bland annat att fördela medel för att utveckla socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, sexuellt våld samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det ingår även att stödja arbetet avseende vuxna och barn i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Samverkan i uppdraget har skett mellan

⁸² Regeringsbeslut U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806 m.fl., Se bilaga 1.

⁸³ Utredningarna, så kallade skade- och dödsfallsutredningar, genomförs enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

⁸⁴ Socialstyrelsen, *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021, 2022*.

⁸⁵ Regeringsbeslut S2022/03181 (delvis)

⁸⁶ Regeringsbeslut S2017/01221/JÄM (delvis)

⁸⁷ Socialstyrelsen, *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*, 2016.

⁸⁸ Regeringsbeslut S2020/01591/SOF (delvis)

Socialstyrelsen och NCH samt en rad andra myndigheter. NCH har deltagit vid såväl fysiska som digitala möten och bidragit med kunskap utifrån den utsatta målgruppens behov. Uppdraget slutredovisas i september 2023.

Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse fick under 2020 *Uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete*⁸⁹. Syftet med uppdraget är att höja och utveckla kompetensen om bland annat hedersrelaterat våld och förtryck inom myndigheten. NCH har inom ramen för uppdraget utbildat institutionschefer, rektorer, avdelningsföreståndare och biträdande avdelningsföreståndare om skydds- och stödsatser för personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har bestått i en grund- och fördjupad utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck. Utbildningarna har innefattat en föreläsningssedel och en interaktiv del med grupparbete. NCH har även framställt manus och i samverkan med Statens institutionsstyrelse spelat in två utbildningsfilmer som publicerats på myndighetens intranät. Uppdraget slutredovisades under 2022.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Rapporten *Det är mitt liv! Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner*⁹⁰ publicerades 2018 i samarbete med NCH. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har analyserat och beskrivit sambandet mellan utsatthet för barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner. Samverkan mellan Stiftelsen Allmänna Barnhuset och NCH har under 2022 innefattat bearbetning av rapporten för att ta fram en lärarhandledning. Lärarhandledningen ska fungera som ett stöd för lärare som i sitt arbete möter personer som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Handledningen ska även underlätta för personal inom skola och fritidshem att förebygga, upptäcka och agera genom att prata med barn och unga om frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Med ett gemensamt förhållningssätt är målet att barn och unga ska få den hjälp de behöver och den information de vill ha. I juni 2022 lanserades lärarhandledningen vid ett seminarium som anordnades av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i samverkan med NCH.

NCH och Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även samverkat kring frågorna som finns i enkäten *Våld mot barn*, där Stiftelsen Allmänna Barnhuset kontinuerligt kartlägger våldsutsatthet bland barn och unga. Gällande arbetet med enkätfrågorna var NCH och Stiftelsen Allmänna Barnhuset eniga om att komplettera enkäterna med fler frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Detta för att i större uträkning fånga upp barn och unga som lever i en hederskontext.

⁸⁹ Regeringsbeslut S2021/00576

⁹⁰ Jernbro, C. & Landberg, Å., *Det är mitt liv! Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2018.

12. Annat arbete inom området

Utöver det arbete som NCH har genomfört inom ramen för de nationella uppdragen har även andra insatser gjorts. Dessa beskrivs nedan.

Remissvar

NCH har under 2022 varit remissinstans för ett flertal remisser. Remissyttranden och underlag till yttranden har ingetts avseende följande remisser:

- *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv*, SOU 2022:38 (Justitiedepartementet)
- *Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU*, dnr. 1416–2021/22 (Socialutskottet)
- *Bättre konsekvensutredningar*, Ds 2022:22 (Finansdepartementet)
- *Ett utvidgat utreseförbud för barn*, Ds 2022:9 (Socialdepartementet)
- Socialstyrelsens förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, dnr 4.1–37013/2021 (Socialstyrelsen)
- *Straffansvar för psykiskt våld*, Ds 2022:18 (Justitiedepartementet)
- Utkast till lagrådsremiss *Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*, S2022/03649 (Socialdepartementet)

Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2020 gav NCH en extern aktör i uppdrag att genomföra en studie i syfte att anlägga ett socialt investeringsperspektiv på insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck.⁹¹ Uppdraget mynnade ut i studien *Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck* som publicerades på hedersfortryck.se under 2022.⁹²

Bakgrunden till uppdraget är att NCH återkommande har identifierat och beskrivit den problematiska situation som många kommuner förmedlat att de befinner sig i kopplat till insatser för individer som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.⁹³ Problembilden hos kommunerna har handlat om svårigheterna i

⁹¹ Uppdraget genomfördes av beteendevetaren Eva Nilsson Lundmark och nationalekonomen Ingvar Nilsson.

⁹² Nilsson Lundmark, E. & Nilsson, I., *Att synliggöra det osynliga – en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*, 2022

⁹³ Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport 2018, Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2018*, Rapport 2019:5, sid. 69, samt Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport 2019, Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019*, Rapport 2020:10, sid. 49.

de kommunala ekonomiska resurserna, bland annat avseende kommuners möjlighet att placera utsatta individer i skyddat boende.

Den svåra ekonomiska situationen i flera kommuner sätter ramarna för vilka stöd- och skyddsåtgärder utsatta barn, unga och vuxna får tillgång till i stället för det faktiska behov som handläggare identifierar och bedömer utifrån utsattheten och de risker som finns i ett ärende. I ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck kan det ofta krävas långa placeringar utifrån den utsattas skyddsbehov och mående. Detta kan medföra stora kostnader för den enskilda kommunen på kort sikt.

Syftet med studien är att anlägga ett socialt investeringsperspektiv på hedersrelaterat våld och förtryck genom följande:

- Att introducera ett socialt investeringsperspektiv på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som är begripligt för kommunala beslutsfattare.
- Att visa på de ekonomiska effekterna av sociala investeringar kring målgruppen på ett konkret sätt med hjälp av räkneexempel.
- Att visa att det är möjligt att göra sådana beräkningar och konkretisera hur dessa beräkningar kan göras.
- Att presentera exempel på investeringskalkyler.
- Att peka på den potentiella lönsamheten för samhället i stort och effekter för olika samhällsaktörer, såsom kommun, stat och region.
- Att lyfta de hinder som föreligger för att kunna uppnå ett genuint socialt investeringsperspektiv kring hedersrelaterat våld och förtryck.

NCH har under hösten påbörjat spridningen av studien i olika forum.

Nationell kartläggning om bortförda personer i en hederskontext under 2022

Under året påbörjade NCH arbetet med en nationell kartläggning om bortförda personer i en hederskontext avseende 2022. Kartläggningen är en uppföljning av den nationella kartläggning som genomfördes 2020 avseende året 2019.⁹⁴

Den nationella kartläggningen riktar sig till samtliga kommuner i Sverige och undersöker kommunernas kännedom om bortförda personer i en hederskontext. Undersökningen omfattar två enkäter till kommunerna, den ena riktad till förvaltningsområde socialtjänst och den andra till förvaltningsområde skola/utbildning.

Syftet är att få en bild av kommuners kännedom om bortförda personer i en hederskontext samt befintliga rutiner och samverkan i ärenden som rör bortförda personer. Vidare syftar kartläggningen till att identifiera behov av ytterligare verktyg

⁹⁴ Länsstyrelsen Östergötland, *Nationell kartläggning, Bortförda personer i en hederskontext samt barn som uppges vara gifta – under 2019, Rapport 2020:13.*

för att ge stöd till yrkesverksamma som möter målgruppen samt att bidra till förslag på utveckling inom området.

Enkätundersökningen genomförs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av NCH. Genomförandet sker även i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten via dialoger kring underlag. Arbetet med kartläggningen pågår fortsatt under första halvåret 2023.

Utredningen En uppväxt fri från våld

Regeringen beslutade i april 2021 att tillsätta en utredning som skulle ta fram en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.⁹⁵ Strategin skulle anlägga ett helhetsperspektiv och bidra till en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn. Strategin avser den närmaste tioårsperioden. I uppdraget ingick att ta fram förslag på det långsiktiga arbetet att förebygga och bekämpa våld mot barn samt att identifiera brister och möjliga åtgärder inom några särskilt utpekade områden.

Arbetet med utredningen har genomförts i dialog med en rad berörda myndigheter och andra relevanta aktörer. Utredningen har särskilt beaktat barn och ungas röster och synpunkter under arbetets gång.

Strategins övergripande mål är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld. Samhället ska därmed ha en nollvision om våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

NCH har sedan uppdragets start varit representerat i utredningens expertgrupp via en förordnad expert. Expertgruppen har löpande bistått utredningen med kunskaper och erfarenheter utifrån sina respektive sakområden, bland annat genom deltagande vid sammanträden och inlämning av relevant kunskapsmaterial samt synpunkter på textunderlag från utredningen.

NCH:s fokus i detta arbete har varit att bevaka och lyfta den utsatta målgruppens perspektiv i olika frågeställningar kopplat till hela kedjan av samhällsinsatser – från det breda förebyggande arbetet till att tillgodose utsatta barns rätt till skydd, stöd och behandling ur ett långsiktigt och hållbart perspektiv. Vikten av att beakta barns multiutsatthet för våld generellt, men hedersrelaterat våld och förtryck i synnerhet, är något som har framförts av NCH återkommande under utredningsarbetet. Exempelvis är barn som utsätts för flera former av våld särskilt sårbara om de dessutom har en funktionsnedsättning och/eller en hbtq-identitet och lever i en hederskontext.

Utredningen överlämnade sitt betänkande till regeringen i januari 2023.⁹⁶

⁹⁵ Kommittédirektiv 2021:29, *Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*.

⁹⁶ SOU 2022:70, *En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*.

Referenser

Folkhälsomyndigheten, *Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) – En god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen*, 2020.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/od489b0821164e949c03e6e2a3a7e6cc/nationell-strategi-sexuell-reproduktiv-halsa-rattigheter.pdf>

Folkhälsomyndigheten, *Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige – UngKAB15 – en studie om kunskap, attityder och beteende bland unga 16–29 år*, 2017.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/11272529714342b390d40fe320of48cf/sexualitet-halsa-bland-unga-sverige-01186-2017-1-webb.pdf>

Jernbro, C. & Landberg, Å., *Det är mitt liv! Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2018.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/det-ar-mitt-liv-webb.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten, *Bortförda barn och unga - Delredovisning av uppdraget att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse*, Rapport: 2022:25.

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/tg1hwpbh/bortfo%CC%83%B6rda-barn-och-unga.pdf>

Kommittédirektiv 2021:29, *Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*.

<https://www.regeringen.se/contentassets/6cd47650711b4148a7890600cef7ac53/kommittedirektiv-nationell-strategi-vald-mot-barn.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland, *Lärrarhandledning till informationsfilmen Det är mitt liv – om våld mot barn som inte får bestämma över sitt eget liv*, 2021.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/lararhandledning-det-ar-mitt-liv.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland, *Metodstöd för samverkan. Hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?* 2020.

https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/LA%CC%88NS1036_Metodsto%CC%88d_fo%CC%88r_samverkan_72dpi_201119-1.pdf

Länsstyrelsen Östergötland, *Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet – Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård*, Rapport 2022:23.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Myndighetsgemensam-vagledning-vid-hedersrelaterad-brottslighet.pdf>

- Tillhörande informationsmaterial om det rättsliga skyddet mot hedersrelaterad brottslighet finns på följande webbplats:

<https://www.hedersfortryck.se/publikationer/informationsmaterial-om-det-rattsliga-skyddet-mot-hedersrelaterad-brottslighet/>

Länsstyrelsen Östergötland, *Nationell kartläggning, Bortförda personer i en hederskontext samt barn som uppges vara gifta – under 2019*, Rapport 2020:13.

https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/nationell_kartlaggning_bortforda-personer_2019.pdf

Länsstyrelsen Östergötland, *Nationella kompetensteamet – Delredovisning av uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor*, Rapport 2022:7.

<https://www.lansstyrelsen.se/publikation?entry=33&context=27>

Länsstyrelsen Östergötland, *Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*, 2022.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Sto%CC%88dmaterial-intellektuell-funktionsnedsattning-hederskontext.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland, *Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck – Slutredovisning (A2020/02708/JÅM)*, Rapport 2022:18.

<https://www.lansstyrelsen.se/publikation?entry=81&context=27>

Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport 2019, Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019*, Rapport 2020:10.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Arssrapport-2019.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport 2018, Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2018*, Rapport 2019:5.

<https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Arssrapport-2018.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten 2021*, Rapport 2022:6.

<https://www.lansstyrelsen.se/publikation?entry=54&context=27>

Länsstyrelsen Östergötland, *Årsrapport Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2020*, Rapport 2021:1.

https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/Arssrapport-2020_NKT.pdf

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, *Strukturer för stöd. Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*, Rapport 2020:8.

<https://www.vardanalys.se/wp-content/uploads/2020/06/Rapport-2020-8-strukturer-f%C3%B6r-st%C3%B6d.pdf>

Nilsson, Lundmark, E. & Nilsson, I., *Att synliggöra det osynliga – En socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck*, 2022.

<https://www.lansstyrelsen.se/publikation?entry=92&context=27>

Proposition 2019/20:131, *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/e3a7d739e2b444e6a24a05a2db80066a/pr-op-201920-131.pdf>

Regeringsbeslut A2021/00971

Regeringsbeslut A2021/01029

Regeringsbeslut A2021/01300

Regeringsbeslut A2021/02051

Regeringsbeslut A2021/02052

Regeringsbeslut A2021/02053

Regeringsbeslut A2020/02649/JÄM

Regeringsbeslut A2020/02655, A2020/02621 (delvis)

Regeringsbeslut A2020/02708/JÄM

Regeringsbeslut Fi2020/02647 m.fl. Se bilaga 1.

Regeringsbeslut Ku2022/01123

Regeringsbeslut S2022/03181 (delvis)

Regeringsbeslut S2021/00576

Regeringsbeslut S2021/05814 (delvis)

Regeringsbeslut S2021/04606 (delvis)

Regeringsbeslut S2020/01591/SOF (delvis)

Regeringsbeslut S2018/01831/JÄM

Regeringsbeslut S2017/01221/JÄM (delvis)

Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis)

Regeringsbeslut U2017/01236/GV

Regeringsbeslut U2011/7068/UC

SFS 2022:1345. *Förordning om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*, Arbetsmarknadsdepartementet JÄM.
[Förordning \(2022:1345\) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck](#)
[Svensk författningssamling 2022:2022:1345 - Riksdagen](#)

Skr. 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.*

https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/makt-mal-och-myndighet---feministisk-politik-for-ett-jamstallt-samhalle-skr.-2016_17-10.pdf

Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.*

<https://www.regeringen.se/contentassets/bc62728a94904029aca939ce937238e2/handlingsplan-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-samt-vald-i-samkonade-relationer-skr.-20070839>

Socialstyrelsen, *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021, 2022.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-1-7738.pdf>

Socialstyrelsen, *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*, 2016.

[Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/vald-handbok-om-socialtjanstens-och-halso-och-sjukvardens-arbete-med-vald-i-nara-relationer)

SOU 2022:70, *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.*

https://www.regeringen.se/contentassets/27340f3a96404791bf2c2b6011f98778/sou-2022_70_volym-1.pdf

https://www.regeringen.se/contentassets/27340f3a96404791bf2c2b6011f98778/sou-2022_70_volym-2.pdf

Bilaga 1. Ekonomisk redovisning

För att möjliggöra en gynnsam implementering inför inrättandet av ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck har Länsstyrelsen Östergötland under 2022 bland annat fortsatt fokuserat dels på systematiskt arbetsmiljöarbete, dels rekryteringar. Arbetet med arbetsmiljön har medfört förseningar avseende rekrytering av planerat antal medarbetare. Effekterna för verksamheten är således att icke nyttjade medel för 2022 återlämnas och att numerären medarbetare som har arbetat med uppdragen varit något låg utifrån vad som får anses adekvat i förhållande till uppdragets omfattning. Flertalet rekryteringar har dock skett under hösten 2022, tillsammans med upphandling av åtskilliga konsulter för genomförande av olika uppdrag inom ramen för tilldelade regeringsuppdrag.

Den ekonomiska redovisningen är uppdelad utifrån brytpunkten då Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck (NKT) övergick till Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) och är därför mer detaljerad jämfört med tidigare år.

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck (NKT)

Perioden 1 januari-30 september 2022

	Utfall Jan - Dec 2022	Budget Jan - Dec 2022	Budget avvikelse Jan - Dec 2022	Budget avvikelse % Jan - Dec 2022	Budget helår 202 2	Prognos helår 202 2
Utfall	17 971	18 321	349	1.9%	18 321	27 110
Summa intäkter		-9 664	-9 664	100.0%	-9 664	749
Summa kostnader	17 971	27 985	10 014	35.8%	27 985	26 362
Lönekostnader totalt	9 476	9 099	-377	-4.1%	9 099	10 683
Lönekostnader	9 999	8 498	-1 501	-17.7%	8 498	10 157
Avsättningar löneskuld	-523	756	1 279	169.2%	756	660
Justeringspost		-155	-155	100.0%	-155	-134
Driftskostnader	8 011	11 438	3 427	30.0%	11 438	11 654
Resekostnader	197	295	98	33.1%	295	189
Övriga personalkostnader	502	200	-302	-150.8%	200	474
4394 - Övriga skattepliktiga ersättningar (ex skattepl sjuk- o hälsov)	7		-7			5
4711 - Skattefri sjuk och hälsovård	189		-189			176
4799 - Periodiseringskonto, sjuk- och hälsovård	-28		28			-28
4821 - Kurs- och konferensavgifter utomstatlig arrangör	110		-110			96
4981 - Övriga personalkostnader - utomstatlig	0		0			1
5572 - Hotell- och restaurangtjänster vid interna kurser och konferenser, utomstatlig	224		-224			224
9903 - Budget övriga personalkostnader		200	200	100.0%	200	0
48311 - Kompetensåtgärder Res	0		-0			0
Lokalkostnader		180	180	100.0%	180	0
Varor och avskrivningar	6	120	114	95.1%	120	4
Intern representation	8	9	1	9.0%	9	9
Extern representation	0	21	21	97.6%	21	1
Information, post och telefon	48	45	-3	-6.3%	45	45
Konsulttjänster/arvoden	7 248	10 518	3 270	31.1%	10 518	10 919
5721 - Datatjänster, utomstatliga	2		-2			2
5727 - Övriga köpta datatjänster	43		-43			39

	Utfall Jan - Dec 2022	Budget Jan - Dec 2022	Budget avvikelse Jan - Dec 2022	Budget avvikelse % Jan - Dec 2022	Budget helår 202 2	Prognos helår 202 2
5731 - Utbildningstjänster, utomstatliga	180		-180			179
5781 - Konsulttjänster, us	6 949		-6 949			6 944
5789 - Periodiseringskonto, konsulttjänster utomstatliga	0		0			0
5791 - Övriga tjänster, utomstatliga	8		-8			6
5799 - Övriga tjänster Periodiseringskonto, us	67		-67			59
9908 - Budget konsulttjänster		10 518	10 518	100.0%	10 518	3 689
57221 - Datalicenser, inomstatliga	0		-0			0
Övriga kostnader	1	50	49	97.3%	50	14
OH	485	320	-165	-51.4%	320	461
Lämnade bidrag	0	7 128	7 128	100.0%	7 128	3 564

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH)

Perioden 1 oktober 2022 – 31 december 2022

	Utfall Jan - Dec 2022	Budget Jan - Dec 2022	Budget avvikelse Jan - Dec 2022	Budget avvikelse % Jan - Dec 2022	Budget helår 202 2	Prognos helår 202 2
Utfall	13 905	16 073	2 168	13.5%	16 073	6 682
Summa kostnader	13 905	16 073	2 168	13.5%	16 073	6 682
Lönekostnader totalt	3 844	12 095	8 250	68.2%	12 095	4 342
Lönekostnader	3 600	12 839	9 239	72.0%	12 839	5 083
Avsättningar löneskuld	245	-519	-763	147.2%	-519	-515
Justeringspost		-226	-226	100.0%	-226	-226
Driftskostnader	2 680	3 754	1 074	28.6%	3 754	2 303
Resekostnader	325	450	125	27.7%	450	230
Övriga personalkostnader	890	200	-690	-344.9%	200	500
4394 - Övriga skattepliktiga ersättningar (ex skattepl sjuk- o hälsov)	1		-1			
4711 - Skattefri sjuk och hälsovård	117		-117			
4821 - Kurs- och konferensavgifter utomstatlig arrangör	391		-391			
4911 - Personalkrytering - utomstatlig	281		-281			
4981 - Övriga personalkostnader - utomstatlig	0		-0			
5572 - Hotell- och restaurangtjänster vid interna kurser och konferenser, utomstatlig	100		-100			
9903 - Budget övriga personalkostnader		200	200	100.0%	200	500
48311 - Kompetensåtgärder Res	0		-0			
Lokalkostnader		180	180	100.0%	180	0
Varor och avskrivningar	1	60	59	98.8%	60	10
Intern representation	1	7	6	90.2%	7	10
Extern representation		30	30	100.0%	30	5
Information, post och telefon	32	45	13	28.0%	45	45
Konsulttjänster/arvoden	1 431	2 757	1 326	48.1%	2 757	1 500
5721 - Datatjänster, utomstatliga	16		-16			
5727 - Övriga köpta datatjänster	92		-92			
5731 - Utbildningstjänster, utomstatliga	151		-151			

	Utfall Jan - Dec 2022	Budget Jan - Dec 2022	Budget avvikelse Jan - Dec 2022	Budget avvikelse % Jan - Dec 2022	Budget helår 202 2	Prognos helår 202 2
5781 - Konsulttjänster, us	700		-700			
5799 - Övriga tjänster Periodiseringskonto, us	15		-15			
9908 - Budget konsulttjänster		2 757	2 757	100.0%	2 757	1 500
57811 - Konsulttjänster inomstatliga	200		-200			
57911 - Övriga tjänster inomstatliga	258		-258			
Övriga kostnader	0	25	25	99.8%	25	3
OH	169	225	56	24.9%	225	36
Lämnade bidrag	7 212		-7 212			

Länsstyrelsen skapar samhällsnytta genom rådgivning, samordning, tillstånd, tillsyn, prövning, stöd och bidrag. Vi skyddar miljön, ser till att viktiga natur- och kulturvärden bevaras och skapar förutsättningar för att utveckla landsbygden och näringslivet i länet. Vi har även samhällsviktiga uppdrag inom bland annat krisberedskap, sociala frågor, djurskydd och samhällsplanering. På så sätt bidrar vi till Länsstyrelsens vision om ett livskraftigt Östergötland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND